

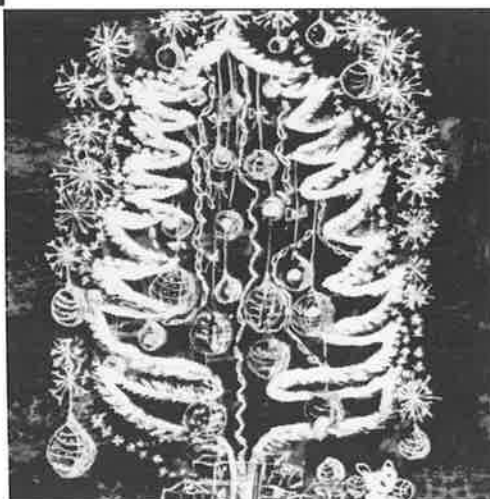
broj 23 / prosinac 1999.

RIJEČ

**Glasnik
Hrvatske
kulturne
zajednice**

WIESBADEN

Naslovnica:

1. Trg bana Jelačića, Zagreb
2. Božićna čestitka
3. Gornji grad, zagreb

Riječ - Glasilo Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden
Wort - Mitteilungsblatt der Kroatischen Kulturgemeinschaft Wiesbaden e.V.

Izdavač / Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden
Herausgeber: Kroatische Kulturgemeinschaft Wiesbaden e.V.
Friedrichstr. 24
65185 Wiesbaden
Tel.: 06128 / 42483 i 0611 / 174148, fax: 06128 / 45856

Odgovara /
Verantwortlich: Biserka Andrijević.

Uredništvo / Biserka Andrijević, Edvin Bukulin,
Redaktion: Ivo Andrijević i Ante Marinčić

Bankovni račun / Nassauische Sparkasse Wiesbaden
Bankverbindung: Kto.: 116 027 186
BLZ: 510 500 15

Članovima Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden i dragim prijateljima koji podupiru i prate rad naše udruge

Vrijeme doista brzo prolazi, godina se opet bliži kraju, već je pao prvi snijeg a i Božić je pred vratima. Naizgled ništa novog, vrijeme Došašća otpočelo je otvorenjem božićnog sajma u gradu baš kao i svake godine. Mirisi kuhanog vina, prženih badema, pečenih kestena, medenjaka i drugih božićnih slastica šire se pješačkom zonom. Uobičajena gužva i vreva kao uvijek u ovo doba godine, no pažljivi promatrač primijetit će još nešto. Izlozi turističkih ureda velikim natpisima vabe na doček novog tisućljeća u raznim egzotičnim dijelovima svijeta, mediji neprekidno izvješćuju o kompjutorskoj zbrci koju će prouzročiti dvije nule, milenijskim bebama i drugim milenijskim glupostima. U kućama, na ulicama i na radnim mjestima ne govori se o nedoumici - Što pokloniti za Božić? - kao što je to uobičajeno, već o tome tko će gdje i kako dočekati novo tisućljeće.

Milenijska groznica koja traje već gotovo cijelu godinu dosegla je svoj vrhunac. Uхватила je čak i one koje to nije previše zaokupljalo. Činjenica da će novo tisućljeće uistinu započeti tek 2001. ne zanima gotovo nikoga.

Mnogi od nas će novo tisućljeće dočekati u domovini, mladi ga pak većinom žele dočekati u nekom velikom europskom gradu, vani na otvorenom gdje radost i veselje mogu podijeliti s tisuću drugih ljudi.

U ovakvom milenijskom ozračju nije ni uredništvo "Riječi" a ni predsjedništvo HKZ-a moglo ostati "hladno", pa je odlučilo "Riječ" odjenuti u novo ruho, a za Hrvatsku kulturnu zajednicu osmisliti zaštitni znak. Na idejnim rješenjima za naslovnu stranicu i zaštitni znak (koji će se ubuduće pojaviti na svim službenim pismima HKZ-a, a izradit ćemo ga i kao značku) smo već počeli raditi, a pozivamo i vas dragi čitatelji da nam se pridružite. **Pošaljite vaša grafička rješenja do 15. veljače 2000. na adresu uredništva.** Osim izgledom želimo "Riječ" i sadržajno osvjježiti, stoga tražimo

suradnike iz cijelog rajnsko-majnskog područja i iz domovine. Naravno da ćemo nastaviti objavljivanje dopisa i onih koji ne žele preuzeti obvezu redovitog pisanja, ili u rubrici "Pisma čitatelja" ili kojoj drugoj po sadržaju odgovarajućoj rubrici.

U ovom 23. broju "Riječi" otpočeli smo s novom rubrikom "Dopisi iz domovine". To je prostor koji smo predvidjeli za sve one koji nas čitaju u domovini i koji bi nam željeli uputiti svoju riječ.

Uz dopise iz domovine koji ovoga puta govore o Božiću u Slavoniji naći ćete i druge zanimljive priloge kao što su: Božićna riječ, razgovor s Verom Tomašić, priloge o Ivani Brlić-Mažuranić i Anti Starčeviću, o susretu Matice hrvatske u Frankfurtu, godišnjoj skupštini HSKNJ-a, obvezni prilog "Govorimo hrvatski" kao i izvješća o radu HKZ-a u proteklom tromjesečju.

Proveli smo i mali upitnik s pitanjem koje ovih dana zaokuplja tisuće Hrvata: "Što očekujete od izbora u Hrvatskoj?"

Vjerujemo da će vas odgovori zanimati a i potaknuti da i sami postavite isto pitanje.

Dragi prijatelji želimo vam ugodne trenutke uz našu i vašu "Riječ", čestite i blagoslovljene božićne blagdane te bolje sutra u Novoj godini i novom tisućljeću.

Uredništvo

Članovi predsjedništva HKZ-a:

Biserka Andrijević	06128 -42483
Marinko Bodrožić	0611 - 372359
Katarina Ott	0611 - 61775
Marija Vrdoljak	0611 -50989
Ivo Andrijević	06128 - 42483
Ante Marinčić	0611 -6000981
Juraj Štambuk	0611 - 86714
Josip Grbešić	0611 - 812871
Danica Tropšek	0611 - 461496

P I S M A Č I T A T E L J A

Poštovano uredništvo,

Listajući pažljivo stranice "Riječi" (broj 22/ kolovoz 1999.) koje su po običaju pune zanimljivog i korisnog štiva, posebnu pažnju privukao mi je članak g. Ive Andrijevića pod naslovom: "Nikoga ne treba kriviti". Radi se, naime, o prestanku djelovanja "Njemačko-hrvatskog kluba 1000", doduše meni nepoznate udruge (živim u Berlinu) ali takvih slučajeva ima sve više pa smatram da je g. Andrijević pogodio "u sridu". Za vrijeme srbočetničke agresije na Hrvatsku (i BiH) u Njemačkoj je niknulo na stotine sličnih udruga koje su nesebično pomagale domovini. Bilo je slučajeva kad su hrvatski radnici davali čitave mjesečne plaće a neki čak dizali novčane kredite da bi se pridružili svehrvatskoj akciji "Pomoć za Hrvatsku". To je bio dokaz koliko Hrvat želi i ljubi svoju domovinu. Međutim bilo je za očekivati da će doći dan kad će mnoge hrvatske humanitarne udruge u Njemačkoj (i svijetu) prestati djelovati i kad će sva aktivnost ostati na onim udrugama koje već odavna djeluju među iseljenim Hrvatima. Tim udrugama potrebna je svježja krv tj. potrebni su mlađi članovi koji bi nastavili ono što smo mi stariji počeli. Potpuno se slažem s

mišljenjem g. Andrijevića kad kaže "da je sad došlo vrijeme da nadoknadimo sve ono što nam je u obje Jugoslavije grubim nasiljem bilo prikraćeno, . . . da treba stečenu slobodu iskoristiti za izgradnju demokratskog društva".

U svezi s demokratizacijom društva u Hrvatskoj htio bih se s par riječi osvrnuti na predstojeće parlamentarne izbore, točnije, je li nam potrebna lista za dijasporu. Teško je reći što o tome misle svi Hrvati u Njemačkoj, ali ima puno pokazatelja da je mišljenje mnogih da bi trebalo glasovati bez liste za dijasporu a taj svoj stav potkrepljuju činjenicom da ni ne znaju tko su hrvatski saborski zastupnici iz Njemačke. A kako bi i znali, kažu dalje, kad ih zastupnici kojima su dali svoj glas ne obilaze i nemaju pojma s kakvim problemima se svakodnevno susreću, počev od radnog mjesta pa nadalje. Međutim, to ne znači da ne treba izaći na birališta i misliti da su svi političari jednaki. Dakle, glasujmo za iskrenu demokratizaciju društva u Hrvatskoj.

Srdačan pozdrav iz Berlina, iskreno Vaš

Ivek Milčec

**KROATISCHE UND INTERNATIONALE SPEZIALITÄTEN
RESTAURANT MIT GARTENWIRTSCHAFT**

65187 Wiesbaden - Wielandstraße 7 - Tel. 0611 / 84 03 03

Geöffnet von 11.30 bis 14.30 und 18.00 bis 24.00 Uhr

Montags Ruhetag

VERA TOMAŠIĆ

Veliko je umijeće prihvatiti život onakvim kakav jest

Vera Tomašić

Razgovarali smo s gospođom Verom Tomašić, vrlo ustrajnom i marljivom osobom koja je unatoč svojoj teškoj bolesti našla snage i vremena za rad u Hrvatskoj kulturnoj zajednici Wiesbaden čiji je član od njenog samog osnutka. Bila je članica predsjedništva HKZ-a te je aktivno sudjelovala u nizu njezinih humanitarnih akcija i kulturnih priredaba. Svojim pozitivnim gledanjem na život, na vlastita iskustva i na zbivanja oko sebe zrači vedrinom i optimizmom koje zna prenijeti na svoje prijatelje i suradnike.

Razgovor smo vodili u lijepoj i udobnoj kući obitelji Tomašić u Ingelheim-u.

Riječ: Gospođo Tomašić, nedavno ste se vratili iz bolnice gdje ste bili na transplantaciji bubrega. Kako ste se odlučili na transplantaciju?

Tomašić: Na transplantaciju sam se odlučila vrlo, vrlo teško, nakon gotovo deset godina dijalize. Dakle trebalo mi je mnogo vremena da bih donijela tu doista tešku odluku. Dijalizu sam vrlo dobro podnosila i mogla je obavljati doma zahvaljujući pomoći mog supruga, tako da sam prvih nekoliko godina malo razmišljala o transplantaciji. Osim toga moja djeca, koja su tada bila u dobi od jedne, četiri i šest godina, dolazila su često iz vrtića ili škole s raznim virusima i zarazama, što bi za mene - da sam tada išla na transplantaciju - bilo vrlo opasno. Nisam željela doći u situaciju da ne mogu prigrliti ili tiješiti svoje dijete kad je ono bolesno i kad ono to najviše treba samo zato što bi se morala čuvati od infekcije. Nakon transplantacije svaki virus, svaka mala infekcija mogu biti vrlo opasni. Tako sam se ja prvo odlučila za dijalizu, ali nakon otprilike sedam godina sve ozbiljnije sam počela razmišljati o transplantaciji. Dijaliza me je tijekom dugih godina počela iscrpljivati, a i liječnici su me sve češće počeli poticati na transplantaciju, pa je odluka malo pomalo sazrijevala.

Riječ: Oboljeli ste iznenadno i neočekivano. Uslijed čega su vam bubrezi otkazali radom?

Tomašić: Na ovo pitanje vam ne bi mogli odgovoriti ni moji liječnici. Tijekom moje zadnje trudnoće pronađene su mi bjelančevine u mokraći, no to se nije smatralo naročito opasnim. Mišljenje liječnika je bilo da će nakon trudnoće sve opet biti u redu. Otprilike godinu dana poslije zadnjeg poroda, neposredno nakon Dijaninog prvog rođendana, te su se bjelančevine opet pojavile, postalo mi je loše, dobila sam visoku temperaturu, 39-40 stupnjeva, koja je trajala tri tjedna i nakon toga je došlo do otkazivanja

rada obaju bubrega te sam se najednom našla na dijalizi. Liječnici nisu znali uslijed čega je do toga došlo, bili su zatečeni pa je dijagnoza glasila: otkazivanje rada bubrega uslijed poremećaja nastalih tijekom trudnoća.

Riječ: Kako ste podnijeli to novonastalo stanje?

Tomašić: Ja sam to podnijela dosta dobro. Poslije prve dijalize osjećala sam se kao novorođena i to je bio razlog da sama sebi kažem kako mogu živjeti s mojom bolešću i s dijalizom pa nema razloga za malodušnost. Nisam se željela opterećivati, baš naprotiv dobila sam neku posebnu snagu i volju za život, prihvatila sam to kao svoj put, svoju sudbinu. Čak sam došla u situaciju da tješim svoje prijatelje koji su me sažaljevali. Govorila sam im kako je doista malo važno ako netko ima tjelesnu manu ili bolest, već da je mnogo važnija duhovna snaga kojom se može prevladati bilo kakav tjelesni nedostatak.

Riječ: Bili ste priključeni na uređaje za dijalizu 3 do 4 puta tjedno po 5 sati a uz to ste se još morali brinuti o djeci i o kućanstvu. Početkom 1992 počeli ste graditi kuću, što iziskuje izvjesnu opterećenost, a krajem iste godine preselili ste iz Wiesbadena u Ingelheim. Uz sve to, u vrijeme agresije na Hrvatsku, aktivno ste djelovali u Hrvatskom odboru, Hrvatskoj kulturnoj zajednici i Hrvatskoj katoličkoj misiji. Duševno ste, kako sami kažete, bili vrlo stabilni i jaki, ali kako ste sve to tjelesno svladali ?

Tomašić: Ja sam osoba vrlo jake vjere i volje. Ja sam to htjela i vjerovala sam da ja to mogu, a osim toga, to je i stvar organizacije. Mi smo se u kući dobro organizirali. Dobili smo uređaj za dijalizu, a kako je svu brigu o dijalizi preuzeo moj suprug, mogla sam je obavljati kod kuće. To je za mene bilo veliko olakšanje jer nisam morala ići u bolnicu. Moji roditelji su živjeli kod nas tako da mi je majka pomagala oko djece. Kuću su nam pomogli graditi rođaci i prijatelji iz Međimurja i Wiesbadena. Što se pak tiče djelovanja unutar

hrvatskih udruga, moram iskreno kazati da nisam mogla ostati po strani, željela sam pomoći i pomogla sam koliko je to bilo u mojoj moći.

Riječ: Vratimo se sada na transplantaciju. Kada ste donijeli konačnu odluku ?

Tomašić: Za transplantaciju sam se prijavila 09. lipnja 1999. Deset godina sam bila na listi za transplantaciju u europskoj centrali u Nizozemskoj pod oznakom NT što znači: privremeno nije za transplantaciju. Tih deset godina s oznakom NT vrjednovalo se je upola, kao da sam pet godina čekala na organ. Liječnici su mi kazali da bih se uskoro trebala odlučiti, meni je to naravno bilo jasno, te sam se prijavila za transplataciju. To je bio prvi korak no duševno još nisam bila spremna, postojao je strah kojeg sam prvo morala svladati. Ja sam vjernik no unatoč tome nisam mogla kazati: "Što će biti - biti će, neka bude volja Božja." To nisam mogla, jako sam se bojala. Nedugo zatim sam otišla na duhovne vježbe u Mainz. One su mi doista koristile, naročito mi je pomogla časna sestra Filoteja koju sam tamo upoznala i koja me je duhovno ohrabrila. Dala mi je tu zadnju snagu koju sam tražila i trebala pa sam uspjela dobrim dijelom nadvladati strah. Od tog trenutka bila sam spremna za transplantaciju.

Riječ: Kakva je bila vaša reakcija kada ste dobili obavijest da imaju organ za vas ?

Tomašić: Tri mjeseca nakon moje prijave za transplantaciju uslijedio je telefonski poziv. Bilo je to u petak, 24. rujna 1999., u 15 sati. Na telefonu je bio dr. Harloff iz sveučilišne bolnice u Mainzu. Kad mi je rekao da imaju organ za mene i pitao jesam li spremna, srce mi je počelo lupati kao divlje, ali odmah sam bez razmišljanja odgovorila potvrdno. Tek kad sam poklopila slušalicu došlo je do provale osjećaja, vrlo pomiješanih osjećaja; plakala sam i od sreće i od uzbuđenja i od straha. Jedan mali dašak straha je ipak ostao. Usprkos svemu brzo sam se smirila jer su počele vrlo užurbane pripreme za bolnicu.

Riječ: Kako je reagirala vaša obitelj ?

Tomašić: U kući je nastalo opće uzbuđenje, svi smo plakali i veselili se u isto vrijeme. Mama mi je govorila - nemoj ići. Znala je da sam se prijavila za transplantaciju, ali kada je došlo vrijeme da idem, strašno se je prepala. Suprug i djeca su to spremnije prihvatili. Djeca su me bodrila i ohrabivala govoreći mi: "Mama ne boj se, sve će biti u redu". Jessica, moja najstarija kći, kazala je: "Mama ja sam sigurna da će sve dobro proći i da ćeš se ti sretno vratiti kući, no ako dragi Bog ipak drugačije odluči ja ti želim lijepi san". Ona nije plakala, rekla je to sasvim pribrano. Osjetila sam snagu tih riječi i to me je ohrabrilo. No vremena nije bilo baš previše, morali smo se brzo pribrati i početi djelovati, jer je trebalo napraviti još jednu dijalizu, u bolnicu je trebalo poslati krv na analizu da bi se utvrdilo hoće li mi taj bubreg doista odgovarati. Krv smo u bolnicu slali tri puta, to su preuzeli naši dobri stanari i moja prijateljica Viktorija. Nakon toga su uslijedili vrlo napeti sati i minute. Dr. Harloff mi je nakon svake analize krvi davao telefonska izvješća. Iščekivanje između pojedinih izvješća bilo je puno napetosti i bojazni hoće li nalaz biti u redu ili ne. Jedan za drugim nalazi su bili u redu pa je presađivanje moglo početi.

Riječ: Znači li to da vam je bubreg presađen taj isti dan ?

Tomašić: Da, kao što sam već rekla poziv je došao u 15 sati, a presađivanje bubrega je počelo u 23 sata navečer i trajalo je četiri sata. Operacija je izvanredno uspjela, liječnici su bili vrlo zadovoljni, sve je bilo u redu, a novi bubreg počeo je odmah raditi. Nije došlo do nikakvih teškoća tako da sam već nakon 14 dana mogla napustiti bolnicu.

Riječ: Spomenuli ste, da ste o tome za vas prijelomnom i velikom događaju u životu, napisali knjigu.

Tomašić: Jesam, napisala sam knjigu. Na to sam se odlučila sasvim spontano, odmah

nakon što sam se probudila iz narkoze i čula da je sve u redu i da moj novi bubreg već radi. Bila sam sretna i zahvalna, a osjetila sam neku posebnu toplinu i ljubav. Osjetila sam blizinu Boga i željela sam o tome govoriti, željela sam sve to na neki način zabilježiti. Još uvijek imam potrebu o tome govoriti.

Riječ: Jeste li knjigu napisali prvenstveno za sebe ?

Tomašić: Ta knjiga je znak zahvalnosti prvenstveno dragome Bogu, njegovoj ljubavi i zaštiti, a onda mojoj obitelji, svećenicima i časnim sestrama, mojim dragim prijateljima i poznanicima koji su me cijelo ovo vrijeme podržavali, a mogu vam kazati da ih nije bilo malo. Tek sam sada postala svjesna koliko ima ljudi koje volim i koji mene vole. Mnogi su bili uz mene i to na razne načine, molitvom, dobrim željama, držali su "fige" i bojali se za mene. Nisam uopće razmišljala za koga sve ja to pišem, imala sam naprosto silovitu potrebu, nešto me je upravo nagnalo na pisanje. Pisala sam gotovo bez prestanka tako da sam knjigu završila još u bolnici u roku od deset dana.

Riječ: Kako se osjećate sada, dva mjeseca nakon operacije ?

Tomašić: Osjećam se dobro, ali i pomalo opterećeno svim tim lijekovima koje moram uzimati. Negdje oko Božića će doza lijekova biti upola smanjena pa ću se, vjerujem, još bolje osjećati. Moj "Wunsch" izvanredno radi te se moj život počeo normalizirati i čvrsto vjerujem da ću uskoro živjeti kao većina drugih ljudi.

Riječ: Pogađam . . . "Wunsch" je ime kojim ste nazvali svoj novi bubreg ?

Tomašić: Da, na davanje imena bubregu potakla me moja kćer Suzana. Bez mnogo razmišljanja nazvala sam ga "Wunsch". Bubreg mi je presadio dr. Wunsch, koji mi je od samog početka bio vrlo simpatičan i koji je to odlično obavio. "Wunsch" osim toga znači "želja" pa mislim da ime vrlo dobro odgovara.

Riječ: Kolika je trajnost jednog takvog presađenog organa ?

Tomašić: To se nikad ne zna. Do odbijanja tj. neprihvatanja organa može doći i nakon uspjele operacije. Statistika kaže da preko 60% presađenih bubrega imaju trajnost od oko šest godina. No to nije pravilo, presađeni bubreg može raditi deset pa čak i petnaest godina. To ovisi o nizu čimbenika, a vrlo važnu ulogu igra obrambeni sustav organizma. On ne smije biti prejak, jer bi mogao prouzročiti odbacivanje organa, a ne smije biti ni slab, jer onda postoji opasnost od raznih infekcija i zaraza koje onda dovode do teškoća uslijed kojih bi opet moglo doći do odbacivanja organa. Dakle potrebna je jedna zlatna sredina koja se može postići i održavati lijekovima.

Riječ: Pa kako je sve krenulo, postoji mnogo nade da će vas " Wunschi" još dugo služiti.

Tomašić: Ja to doista vjerujem, imam neki osjećaj da će me on dugo i dobro služiti. U toj vjeri podupire me moja obitelj što meni osobno puno znači.

Riječ: Imate krasnu obitelj, pažljivog supruga i tri prekrasne kćeri. Ispunjava li vas to ponosom ?

Tomašić: Ja sam prvenstveno sretna što ih imam a naravno i ponosna, ta svaka se majka ponosi svojom djecom. Volim djecu i da nije bilo ove bolesti imala bi ih svakako više. I sama potječem iz brojne obitelji. Rođena sam kao četvrto dijete od sveukupno petero djece. Rado se sjećam svoga djetinjstva u Međimurju i moram vam reći da je velika obitelj poseban čar.

Riječ: Rođeni ste u Međimurju ?

Tomašić: Da, rodila sam se 1961. u Čakovcu, a živjeli smo u obližnjoj Orehovici. Tamo sam živjela do svoje jedanaeste godine a potom sam zajedno s roditeljima došla u Njemačku, u Wiesbaden. Pa iako u Njemačkoj živim duže nego što sam živjela u Međimurju, ipak me je

to Međimurje na neki način odredilo i ostavilo duboki trag. Tamo sam upoznala i svoga supruga. Nikada nisam prekidala vezu s rodnim krajem, s domovinom Hrvatskom. Posjećujem je redovito po par puta godišnje. Čak me ni dijaliza nije u tome sprječavala. Na put bi uvijek uzimali uređaj za dijalizu i problema nije bilo.

Iako volim Njemačku, Hrvatska će uvijek ostati moja prva ljubav.

Riječ: Suprug vam je zajedno s kćerkama osnovao glazbeni sastav ?

Tomašić: Moj suprug svira i pjeva već od ranog djetinjstva. Djeca su tu glazbenu nadarenost naslijedili od njega i naprosto su počele s njim svirati i pjevati. Nismo ih uopće morali poticati, to se dogodilo kao sasvim prirodan slijed. Prije godinu dana osnovali su sastav nazvavši ga JeSuDi 1+3. Od tada javno nastupaju. Do sada su imali oko 15 nastupa uglavnom na hrvatskim feštama.

Ja ih u tome podržavam, brinem o njihovim kostimima, ugovaram nastupe, ali sam i njihov vrlo oštar kritičar.

Riječ: Vaš život je splet dramatičnih i sretnih događaja. Kada biste dobili mogućnost da počnete ispočetka, biste li danas nešto promijenili ?

Tomašić: Mislim da ne bih. Veliko je umijeće prihvatiti svoj život onakvim kakav jest. Rekla bih da je meni to donekle uspjelo. Jedino što bih možda mijenjala to je moje zanimanje. Danas bih rado studirala jezike.

Riječ: Gospođo Tomašić hvala vam na razgovoru i puno, puno sreće u životu nakon transplantacije.

Razgovor vodila: Biserka Andrijević

Kako ljubiti Boga ako ne ljubim čovjeka

Ove predzadnje godine drugog kršćanskog tisućljeća moglo bi nam se nešto slično dogoditi kako se je to pred dvije tisuće godina dogodilo Josipu i Mariji. U ono su vrijeme oni krenuli iz Nazareta u Betlehem, grad svojih predaka Jeseja, Davida i drugih važnih ljudi iz povijesti Izraela po naredbi rimskog cezara Augusta, koji je htio točno znati koliko je jak, tj. koliko njegovo carstvo ima ljudi, pa je naredio popis stanovništva "cijeloga svijeta".

Kad nakon višednevnog napornog putovanja, naravno pješice ili možda jašući na magarcu, stigoše u Betlehem, umorni od tegoba na putu, htjedoše se odmoriti u nekom svratištu, to tim više što je Marija bila u zadnjim danima trudnoće. Ali u svratištima nije bilo više mjesta jer su malo kasno došli na cilj pa su ograničeni kapaciteti malog grada Betlehema bili već popunjeni. Ta, ne vrši se svaki dan "popis svjetskoga pučanstva".

I tu je moguća sličnost s našim ovogodišnjim putovanjem prigodom Božića u domovinu. Kad autom krenemo malo prije Božića u poslijepodnevnim satima nakon naporna rada i onda vozimo i vozimo, a već u Bavarskoj nas uhvati mrak, pa kad u noći stignemo do Austrije a snijeg sve više pada i pada i ceste su zakrčene autima i zametima snijega, od umora moramo stati i potražiti svratište. A mjesta nema! To isto što mi tražimo, prije nas je potražilo već tisuće ljudi, jer i oni se nalaze u sličnim okolnostima. Morat ćemo se odmoriti u autu negdje pokraj ceste ako nismo zbog klizavosti dospjeli u jarak. Svi su u isto vrijeme krenuli ne samo slaviti Božić, nego i na izbore za Sabor koje su moćnici zakazali na same božićne blagdane. Kao ni onda, tako se ni danas carevi ne obaziru na potrebe, duševno stanje, patnje, brige, želje i volju svojih ljudi. U ono vrijeme su ti ljudi bili podanici suverena (neograničenog gospodara) koji je bio car, a u današnje vrijeme se govori da je narod suveren. Tako će nas ove godine kroz sve vrijeme božićnih blagdana zamarati svojim predizbornim svađama, podmetanjima, međusobnim klevetama, blistavim obećanjima i licemjerjem. Oni koji su odlučili da dan izbora bude u božićne dane, zaslužili su da ih suveren (narod) odloži u ropotarnicu povijesti, da

ih pošalje u pustoš koju stvaraju svojom umišljenom veličinom i lažnom jedinstvenošću.

I nije to ono o čemu sam zapravo ovom zgodom htio pisati, nego o događaju koji je opjevan na sve moguće načine u gotovo svim jezicima svijeta. Mi se naime radujemo svakom novorođenom djetetu, pa zato i sve božićne pjesme govore o tom radosnom događaju. Ne mogu se ja mjeriti u pjesničkom nadahnuću s nebrojenim znanim i neznanim pjesnicima kroz zadnjih dvije tisuće godina. Želio bih skrenuti pozornost na jedan drugi vid Blagdana, vid koji od prevelike ljupkosti božićnog prizora prijeti da bude previđen, zaboravljen.

Na glavnoj danjoj misi blagdana Božića čita se prolog Evandelju što ga je napisao Ivan evanđelist, najmlađi među apostolima. Svečanosti u tonu, dubinama misli, snazi izričaja tog proslova nema premca u svjetskoj književnosti:

U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše kod Boga, i Riječ bijaše Bog. Ona bijaše u početku kod Boga. Sve postade po njoj i bez nje ne postade ništa. (...) Svjetlo istinito, koje prosvjetljuje svakog čovjeka, dođe na svijet; bijaše na svijetu, i svijet po njemu posta i svijet ga ne upozna. K svojim dođe, i njegovi ga ne primiše. A onima koji ga primiše podade moć da postanu djeca Božja. (...) I Riječ tijelom postade i nastani se među nama.

Ti redci su inspirirali hrvatskog pjesnika Ivana Slamniga za njegovu zgodnu, duhovitu pjesmu "Evandelisti":

*Tri radna ljuda: gribler, plagijator
i jedan doktor, zakučasti stari,
sa malo kose i sa malo zuba;
a među njima jedan zvrkast mali,
što sve je knjige prozreo od šuba.*

*Sa borama, što pečati ih napor,
kratkovidni i izbrazdanih ruka
pisali su Matej, Marko, Luka;
a onom prvom uspjelo je dečku
zapisat: Riječ je bila u početku.*

*I oni su se malom čudili
a on se opet njima čudio,
i tako su se svi čudili.*

*Dok oni su za Kristom bludili,
on Kristu se naslonio na grudi,
i dok su drugi Kristu bili stijena
imena takvih, takvih i ramena,
on bio nježan, djetinjaste čudi,
i kužio je Isusa ko žena.*

Utjelovljenje Riječi Božje je neshvatljiv misterij, to je tajna koju mi ne možemo nikad do kraja shvatiti: kako to da se Bog, Riječ Božja, mogao roditi kao čovjek, kako to da Isus, rođen od žene, može biti pravi Bog i pravi čovjek. Mi ne možemo shvatiti kako to može biti, ali možemo vjerovati da to jest, jer nam je to rekao upravo onaj, čiji rođendan na Božić slavimo - Isus koji je Krist i koji je zbog svoje silne Riječi zaslužio naše povjerenje.

Ljudi se o pojedinim stvarima mogu sporazumjeti bez riječi, ali razgovor bez riječi zapravo nije moguć. Razgovor sadrži uvijek riječi koje su nosilac smisla, jer ako riječi nemaju smisla onda nema ni razgovora. Najmanji mogući razgovor se sastoji od dvije rečenice. Prvu rečenicu kaže jedna osoba a drugu treba reći druga osoba i to kao odgovor na prvu rečenicu. Razgovorom dvije osobe stupaju u međusobne odnose koji su bitni za njih: svjesno nešto reći i na rečeno svjesno odgovoriti. Rečenica bez odgovora nije razgovor, to može biti eventualno monolog.

Kad se je Riječ Božja utjelovila, onda je Bog rekao silnu rečenicu, upravo Rečenicu. Veće i snažnije Rečenice nije niti Bog mogao pronaći. Bog je time što je Sin Božji, Riječ Očeva, prihvatio biti i čovjek, prihvatio na sebe narav ljudsku pokazao ljudima svoje čovjekoljublje da bi na taj način čovjeka uzdigao u svoje društvo, da bi čovjek s njime mogao razgovarati, tako reći, na ravnopravnoj osnovi. Tako je, kako Sv. Pavao kaže, "Bog nekoć govorio (...) na više načina po prorocima; u ove naše dane progovori nam u Sinu" (Heb 1,1), moglo bi se reći "Sinom" tj. "Riječju".

Bog je dakle svoju Riječ rekao i sad čeka razgovor s nama, tj. naš odgovor, našu riječ, našu rečenicu. Ako smo prihvatili, ako smo čuli, ako smo primili tu Riječ, onda nam je dana "moć da budemo djeca Božja", pa onda će i naš odgovor

moći biti kao odgovor djece Božje. Kako može izgledati naš odgovor?

Prije svega treba, slikovito govoreći, razumjeti jedno: Bog je sišao s neba i postao čovjek i time nam rekao, da ako hoćemo biti Božji, trebamo ponajprije bilti ljudski. Tek ako smo ljudski, onda smo božanski. Ljudi su se kroz svu povijest naprezali biti Božji na nadljudski (bogovski) način. Oni su Boga htjeli silnim skupocijenim žrtvama udobrovoljiti, nisu prezali niti od ljudskih žrtava samo da se Bogu svide, htjeli su mu se svidjeti velebnim hramovima za koje su govorili da su ih za njega sagradili, htjeli su ga častiti i oblačenjem svećenika u skupocjene haljine... Jednom rječju, oni su htjeli Boga bogovski častiti. Ne, ne, svega toga Bogu ne treba, ta on je tako i tako gospodar svega. Bog od ljudi ne traži nadljudske napore, ne traži od ljudi da nose silni teret strahopoštovanja prema silnome svemogućem Bogu, ne traži hramova koji bi bili dostojni Slave Božje, jer takvog hrama ljudske ruke ne mogu sazdati. Utjelovivši se htio je reći ljudima: Gle kako sam malen, kao dijete, i silno se ugodno osjećam biti dijete. Gledajte, meni nisu potrebne palače, ta nebesa su tako i tako moja. Meni je kao soba u kojoj ću se roditi dovoljna štala a nipošto ne prezirem, naprotiv, cijenim svoje stvorove vola i magarca koji će mi kod rođenja činiti društvo.

Naš odgovor, naša rečenica koju na takvu Božju Riječ možemo reći, može izgledati ovako: O Bože, kako bijah slijep. Cijelim sam se bićem neprestano trudio ugoditi Ti velikim djelima, a gle, Ti to od mene uopće ne očekuješ jer znaš da ja nisam stvoren za velika djela. Uostalom, što su to "velika djela". U usporedbi s Tvojim djelima sve je sitno, neznatno, prah i prašina. Zato Ti očekuješ da budem kao Ti: bespomoćno dijete, da budem slab čovjek, ali čovjek koji na izraz ljubavi odgovara ljubavlju, ti očekuješ da kao i Ti budem čovjekoljub pa tek po tom bogoljub. Jer kako bih ja, slab čovjek, uopće mogao ljubiti Boga koga ne vidim, ako ne ljubim čovjeka koga vidim, kako to kaže apostol Ivan.

Eto, mislim da bi tako nekako mogla izgledati naša rečenica koju mi možemo izreći kao odgovor na Božju Božićnu Riječ, na rečenicu utjelovljene Riječi Božje.

Bogoljube, misliš li ti drugačije? Ili misliš da to nije sve što se na tu temu može reći? Ako to misliš, daj, reci mi, reci nam, reci Bogu svoju rečenicu!

Edvin Bukulin

Uvažavati hrvatske osobitosti

Štand HKZ-a na međunarodnom ljetnom festu Vijeća stranaca, održanom 11. rujna 1999.

HKZ Wiesbaden je i ovog ljeta kao i tolikih prošlih ljeta, već po deveti put zaredom sudjelovala na Međunarodnom ljetnom festu koji priređuje Vijeće stranaca grada Wiesbadena. I "Riječ" svake godine ponovno izvješćuje o našem štandu, o posjetiteljima, o nastupima hrvatskih grupa i pomoći vrijednih članova i prijatelja HKZ-a. Doći na ljetni fest i posjetiti štand HKZ-a, sresti prijatelje te porazgovarati i pošaliti se, postalo je za Hrvate, ali i za dio njemačkih sugrađana, nešto samo po sebi razumljivo, neupitno i sasvim uobičajeno. Dobro je što je tako i drago nam je što je dijelić našeg rada i truda postao sastavnim dijelom života grada u kojem obitavamo.

No iako je ovogodišnji ljetni fest kako za našu udrugu tako i za posjetitelje našeg štanda u mnogome ličio na prijašnje, izvješće u "Riječi" koje upravo čitate će malo "zastraniti" i pokušati čitatelja potaknuti na neka razmišljanja koja nisu ni nova ni nepoznata ali se ipak tako lako smetnu s uma kad nešto postane samo po sebi razumljivo, uobičajeno i neupitno. Pokušajmo stoga odgovoriti na pitanje: "Koji su ciljevi prisutnosti HKZ-a na Međunarodnom ljetnom festu?". Mnogima će pitanje u prvi tren izgledati jednostavno, čak će brzo i nabrojiti nekoliko nedvojbeno valjanih odgovora kao na primjer: prilika Hrvatima za susret i druženje, skroman ali dobrodošao prihod za HKZ, predstavljanje naše udruge njemačkim sugrađanima i sklapanje poznanstava ... Netko će se sjetiti i promičbe svekolikih interesa naše domovine - kulturnih, političkih, gospodarstvenih - iako taj cilj možda izgleda pretjeran za razinu jednog ljetnog festa. Pa ipak je upravo ta promičba hrvatskih interesa najvažnija od svih nabrojanih ciljeva (pri čemu HKZ ostale nipošto ne zapostavlja).

U čemu se onda sastoji ta promičba? Zasnovana je prije svega na zornom prikazu hrvatskih osobitosti koje po svojoj osebnosti malo ili nimalo ne zaostaju za tzv. velikim narodima. No dok su osobitosti (po brojnosti) velikih naroda manje-više poznate o Hrvatskoj se prečesto govori rabeći uopćene izraze poput "prijašnja Jugoslavija" (ehemaliges Jugoslawien), "nove balkanske

države" (neue Balkan-Staaten) i tome slično. Ne treba isticati koliko takvi izrazi omalovažavaju svaku hrvatsku povijesnu, kulturnu, gospodarsku i političku osobitost, a što je još gore, ne ostaje se samo na riječima nego je to "previđanje" hrvatske osobitosti prisutno i na djelu u postupcima mnogih međunarodnih čimbenika prema Hrvatskoj. Logika takvog odnosa je vrlo, vrlo jednostavna - uvažiti osobitosti jedne stare europske države (koja je povijesno gledano beznačajno kratko bila u Jugoslaviji), znači uvažiti osobite hrvatske interese! Ili obrnuto: zanemarivanjem hrvatskih osobitosti, niječu se opravdani hrvatski interesi.

Upornim i neprekidnim prikazom hrvatske osobitosti i samosvojnosti na svim razinama, pa i na razini ljetnog festa, posredno promičemo hrvatske interese. Naravno, riječi nisu dovoljne nego to treba što je moguće više pokazati djelom. HKZ je svojim štandom to upravo nastojala - ne samo pričati, nego i djelom pokazati i to baš onim prikladnim za jedan takav fest. Normalno je da smo štandu dali prepoznatljiv hrvatski izgled označivši ga hrvatskim znakovljem i opremivši ga mnoštvom brošura punih opisa hrvatskih prirodnih ljepota i kulturnog blaga. Služili smo jela - pržene sardelice i palačinke - koja su uz sva ograničenja štanda bila tipična hrvatska i najbolje dočaravala ugođaj i primorskih krajeva i kontinentalnog dijela Hrvatske. Uz to nije manjkalo hrvatskih vina i domaćih slastica u velikom izboru. A onima koji su zaželjeli i porazgovarati o Hrvatskoj rado smo dali sva tražena pojašnjenja.

Dobrom posjetom kako Hrvata tako i njemačkih sugrađana ispunili smo ciljeve druženja, predstavljanja naše udruge, sklapanja poznanstava i ostvarenja malog ali dobrodošlog prihoda. Koliko smo postigli u onom najvažnijem - prikazu hrvatske osobitosti, teško je provjeriti. Sigurno je međutim da nikom nismo dali ni najmanjeg povoda da nas dovede u vezu s "prijašnjim", "balkanskim" ili slično. Nažalost, nije nam u tome ni najmanje pomogla jedna druga hrvatska udruga koja je na svom štandu Hrvatsku predstavljala -

čevapčićima. A što ako su i "Jugosloveni" koji su ove godine prvi put postavili svoj štand, isto nudili čevapčiče? Neće li prosječnom Nijemcu koji puno lakše zapamti čevapčiče nego "sve te nove države", upravo to jelo poslužiti da potpuno krivo prosudi kamo spadamo?

Prihvaćamo kad udruga iz potrebe za zaradom, a u nemogućnosti pripremanja nečega što zahtijeva puno posla, jer je premalo i znanja i pomoćnika,

pribjegne ponudi jela lakšeg za pripremu, ali takvog po kojemu - ako već ne budemo zamijećeni, barem nećemo biti krivo svrstani. Kao primjer navedimo - recimo pečenice ili naravni odrezak. "Čevapčićima" (ni naziv tog jela nije hrvatski!) i ne htijući mogu izazvati dvojbu kako su možda ipak u pravu svi oni koji Hrvatsku uporno vraćaju među one iz "prijašnje J. . .", one s Balkana.

Ivo Andrijević

Fra Ante Bilokapić u društvu posjetitelja štanda HKZ-a Wiesbaden

Vrijedni pomagači: Nada Višak, Melani Tropšek, Tanja Fadljević, Josip Grbešić, Katarina Ott

2000 knjiga za 2000-tu godinu

Susret ogranaka i kolektivnih članova

Matice hrvatske u Frankfurtu

Dana 16. listopada 1999. u prostorijama Hrvatskog katoličkog centra u Frankfurtu n/M održan je sad već redoviti jesenski susret Matice hrvatske i njezinih njemačkih ogranaka i kolektivnih članova koji je pripremila Hrvatsko kulturno društva iz Frankfurta.

Nazočni su bili Stjepan Sučić, dopredsjednik MH iz Zagreba, Ante Madunjić, konzul za gospodarstvo iz Frankfurta, te predstavnici sljedećih udruga: Hrvatskog kulturnog društva "Krešimir IV." iz Neussa, Matice hrvatske Rheinland iz Düsseldorfa, Matice hrvatske Ludwigshafen-Mannheim, Hrvatske kulturne zajednica Wiesbaden, Hrvatske kulturne zajednice Koblenz, Hrvatske kulturne zajednice Stuttgart, Hrvatskog kulturnog društva Frankfurt, Hrvatske kulturne zajednice Rüsselsheim, Hrvatskog kulturnog društva Offenbach, i članovi MH, g. i gđa. Miošić iz Rattینگena.

Odmah na početku skup je u ime organizatora pozdravio predsjednik HKD-a Frankfurt Ivan Šponar. Skupu se također obratio i konzul Ante Madunjić naglasivši kako je njegovo radno područje gospodarstvo, ali da pomalo brine i o području kulture i prosvjete obzirom da u Frankfurtu nema konzula koji bi za to bio nadležan. Riječ je potom dobio Stjepan Sučić, koji je zastupao središnjicu Matice hrvatske. U svom izvješću, Stjepan Sučić je poseban dio posvetio nedavno preminulom glavnom tajniku MH, Krešimiru Mikolčiću. Naglasio je njegovu istaknutu ulogu u obnovi MH i njezinih ogranaka u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i širom svijeta. Odlazak Krešimira Mikolčića je veliki gubitak za MH i to baš u vrijeme kojekakvih napada na MH s lijeva i s

desna, a koji su g. Mikolčića zbog potpune neutemeljenosti vrlo pogađali.

Upravni odbor MH je za njegovog nasljednika imenovao prof. dr. Stjepana Damjanovića. Što se pak same Matice tiče g. Sučić je rekao da MH raste, da se osnivaju novi ogranci, te da ogranci objavljuju niz knjiga. Nadalje ukazuje na važnost utvrđivanja zajedničkog programa hrvatskih kulturnih udruga i ogranaka MH u Njemačkoj, pokretanja izdavačke djelatnosti, stvaranja glavnice hrvatske knjige u Njemačkoj. U skladu s tradicijom hrvatske knjige u Njemačkoj, a naročito s golemim kulturnim potrebama u ovo doba, ukazuje na potrebu okupljanja svih snaga u svrhu objavljivanja najistaknutijih djela iz hrvatske književne i kulturne baštine, pridonoseći time afirmaciji hrvatske kulture te potvrđivanju i razvijanju hrvatskog kulturnog identiteta. Pokretanjem svih naših društava i uključivanjem u zajednički pothvat mnogih hrvatskih intelektualaca koji žive i stvaraju u Njemačkoj, moguće je postići daleko kvalitetniju prisutnost Hrvata u kulturnom životu Njemačke. Kao prvi korak predlaže objavljivanje novog njemačkog izdanja "Priče iz davnine" slavne hrvatske spisateljice Ivane Brlić-Mažuranić. To bi djelo dostojno obilježilo 125. obljetnicu njezina rođenja i omogućilo Hrvatima u Njemačkoj i njemačkoj kulturnoj javnosti da ga ponovno upoznaju ili otkriju. "Priče iz davnine" u izdanju Matice hrvatske s ilustracijama Vladimira Kirina tridesetih godina započele su svoj slavni put. Taj je put po svijetu nastavljen objavljivanjem na engleskom, švedskom, češkom, danskom, njemačkom i ruskom jeziku i tada su doživjele oduševljeno prihvaćanje čitalačke publike i

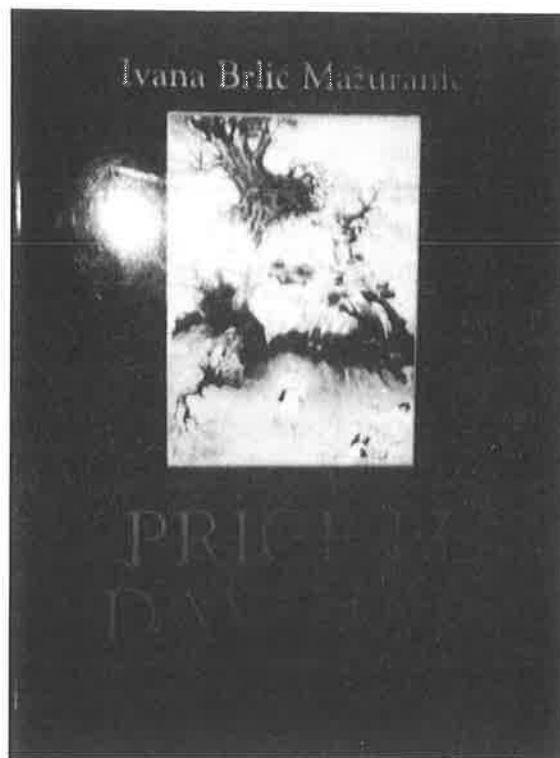
kritike. Sada na kraju stoljeća prava je prilika da se objavi novo reprezentativno ilustrirano izdanje na njemačkom jeziku. To bi bio početak velikog zajedničkog projekta kojeg bismo mogli ostvariti u 2000. godini.

U pojedinačnom predavljanju nazočnih udruga i raspravi koja se poslije razvila navedeni su problemi i poteškoće u kojima se trenutno nalaze hrvatska društva u Njemačkoj. Opće nezanimanje dovelo je do toga da se broj aktivnih članova u društvima smanjuje. Predavanja istaknutih hrvatskih građana s područja kulture i politike su sve slabije ili gotovo nikako posjećena, što je uzrokom da je takvih predavanja sve manje. Moglo bi se reći da je sva aktivnost svedena na nedjeljni nogomet novonastalih hrvatskih klubova, koji ne mogu pružiti okvir za bilo kakvo njegovanje a još manje predavljanje hrvatske kulturne baštine. Pokretanje izdavačke djelatnosti se s toga, iako je naišlo na pozitivne reakcije, smatra vrlo zahtjevnim, doista teškim poslom. Ja osobno kod ove stvari ne mogu ostati ravnodušan a da ne zamjerim većini od pola milijuna Hrvata u Njemačkoj koji nisu u stanju svoju zemlju predstaviti u onom svjetlu, kakvo ona to zaslužuje.

Nakon zajedničkog objeda slijedio je polusatni vrlo uspješni koncert pijaniste Željka Vlahovića, koji je izveo djela Lisinskog, Pejačevića, Parača, Haydn-a i Liszt-a.

U nastavku radnog dijela, u završnoj raspravi se ipak uz velike poteškoće došlo do dogovora. Držeći se one narodne, da "svaki put počinje s prvim korakom", a da naš put vodi u novo tisućljeće, u ozračju frankfurtskog sajma knjiga na kojem bi Hrvatsku kao zemlju partnera jednoga dana trebali valjano predstaviti, upustili smo se u projekt "2000 knjiga za 2000-tu godinu". Za izdavanje knjige Ivane Brlić-Mažuranić na njemačkom jeziku će se pobrinuti gospodin Sučić koji će stupiti u kontakt sa ogrankom Matice hrvatske Ogulin, koji je tu knjigu već izdao na hrvatskom jeziku. Da bi taj projekt uspio, udruge su se obvezale predplatiti se na određen broj knjiga uz

napomenu da cijena ne smije biti viša od 30.-DM po primjerku. Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden je preuzela obvezu predplatiti se na 50 knjiga. Budući da će iz ovog projekta jedino Hrvatska izaći kao dobitnik poželjno je da nam se pridruže i ostale hrvatske udruge njemačkog govornog područja, iako se one možda po naravi djelovanja razlikuju.

"Příče iz davnine" u izdanju MH Ogulin

Proljetni sastanak ogranaka i kolektivnih članova Matice hrvatske zakazan je za 11. ili 18. ožujka 2000. u Ludwigshafenu, a domaćin će biti tamošnji ogranak Matice hrvatske. Nadalje je dogovoreno da će se na uskršni ponedjeljak priređivati susreti MH u domovini, ali ne u Zagrebu, kao što je to bio slučaj do sada već u ograncima diljem Hrvatske. Prvi takav susret bit će u Petrinji ili Krapini.

Ante Marinčić

IVANA BRLIĆ-MAŽURANIĆ

U Slavonskom Brodu je 18. travnja ove godine proslavljena 125 obljetnica rođenja vrsne dame hrvatske književnosti: Ivane Brlić - Mažuranić. Na prostranom središnjem trgu uz korzo, pred hotelom Park, otkriven je počasni spomenik s brončanim poprsjem umjetnice. Lijepo je smješten usred cvjetnjaka, pred zelenilom općinskog parka. Svečani događaj je obilježen nizom prigodnih priredaba u kojima su se posebice istaknule škole.

Spomenik Ivani Brlić-Mažuranić u Slavonskom Brodu

Brodaska jubilarica, unuka Ivana Mažuranića, hrvatskog bana i književnika, živjela je u Brodu od svoje osamnaeste godine tj. poslije svoje udaje za dr. Vatroslava Brlića, odvjetnika i istaknutog političara.

Svoja "literalna nagnuća" kako ih je autorica zvala u svojoj "Autobiografiji" osjetila je Ivana vrlo rano kroz odgoj u roditeljskom domu. Dolaskom u Brod - u kuću Brlića s velikom bibliotekom opremljenom djelima svjetske književnosti na raznim jezicima, zbirkom pisama s gotovo svim poznatim osobama ondašnjeg javnog života - veza za književnost i umjetnost "i za svaki patriotski i lijepi pokret", kako kasnije sama primjećuje, ostaje nadalje prisna.

Obiteljske brige i obveze, odgoj djece - njih sedmero - spriječili su u prvo vrijeme posvetu književnom radu i tek kad su djeca porasla i sama počela čitati, otvorila su se velika vrata književnom stvaralaštvu.

Sukladno namjeni prvijenci Ivane Brlić Mažuranić obrađuju teme vezane za vedri svijet djece: "Valjani i nevaljani" (1902), "Škola i praznici". Deset godina je trebalo proteći - vrijeme ispunjeno putovanjima sa suprugom po Europi i pisanjem pjesama ("Slike", 1912), da bi književna nadarenost jednim sjajnim, zrelim ostvarenjem zabilježila svoju premijeru: roman "Čudnovate zgone i nezgone šegrta Hlapića". To djelo je prvi dječji roman hrvatske književnosti, pisano za djecu i odrasle. U svom pozdravnom kritičkom osvrtu A. G. Matoš ga je nazvao "klasičnom knjigom", radi odlika koje posjeduje: "idealizam životnog shvaćanja, prostotu naravnog izraza i delikatnost rijetkog humora". Građu za taj roman o zlobnom gazdi i veselom, čestitom šegrtu, Ivana Brlić- Mažuranić je našla pred vratima i u okolici svog ljetnikovca "Brlićevac" u Brodskom Vinogorju (ta zgrada više ne postoji, danas je brdo prenapučeno modernim vikendicama).

Nakon uspjeha s romanom, književnica nastavlja radom i već 1916 godine izlaze iz tiska svima poznate i širom svijeta prevedene "Priče iz davnine", koje su brodskoj spisateljici donijele nadimak hrvatskog Andersena. "Priče" se temelje na slavonskoj mitološkoj predaji i odišu originalnošću narodnog izraza, u svemu pak se osjeća prisutnost i umijeće autorice. Fantastični svijet bajka prasnuo je kao iskrica iz kamina iz "Šume Striborove", koji dan danas stoji u obiteljskoj kući kraj Save koja je u posljednjem ratu bila direktno izložena granatama iz Bosne, ali na sreću ostala čitava. Danas je obnovljena i služi kao muzej i izložbeni prostor.

Nakon Priča iz davnina slijedi jedan povijesno-pustolovni roman "Jaša Dalmatin potkraj Gudžerata" o jednom dubrovačkom pomorcu.

Ivana Brlić - Mažuranić se bavila i esejistikom te potkraj života i povijesno-istraživačkim radom. Njena djela su i danas nakon tri četvrt stoljeća još uvijek izvor nadahnuća i kreativnosti mladim stvarateljima na području scenske, filmske, radio-dramske i posebno lutkarske umjetnosti.

Dragica Anderle

Hrvatski glavničar, otac domovine - dr. Ante Starčević

Ante Starčević (1823-1896) neosporivo je jedna od najvećih i najzaslužnijih osoba sveukupne hrvatske političke povijesti. Njegova misao, pravaška misao, i danas je nazočna u hrvatskom političkom životu. O piscu i političaru dr. Antu Starčeviću, tvorcu temelja moderne nacionalne svijesti u Hrvata, i o njegovom djelu napisani su brojni članci, studije i monografije...

Dr. Ante Starčević

Životni put

U maloj zadruzi Starčevića u Velikom Žitniku (Lika) gdje je na šest maloplodnih jutara zemlje živio razmjerno velik rod i gdje se živjelo u strogoj stezi tradicija, rodio se 23. svibnja 1823. Ante Starčević. Pučku školu pohađa u Klancu, sijeku općine, zatim kao trinaestogodišnjak napušta rodni kraj kako bi kod strica, popa Šime Starčevića u Karlobagu, mogao nastaviti daljnje školovanje (privatno). U jesen 1839. s navršenom šestnaestom godinom odlazi u Zagreb gdje mu je stric Šime preko svojih znanaca ishodio noćenje i hranu u sjemeništu. Odmah na početku Ante Starčević polaže prijemni ispit za prva dva razreda gimnazije

i kao đak ostaje punih šest godina u Zagrebu. 1845. Ante Starčević s izvrsnim uspjehom završava gimnazijske nauke, te po odluci senjskog biskupa Mirka Ožegovića odlazi na bogoslovne nauke u središnje sjemenište u Peštu. Pošto je postao doktorom filozofije, Ante Starčević se 1848. natječe za profesora filozofije i povijesti na zagrebačkoj akademiji, biva međutim odbijen, jer prije toga bijaše napustio svećenički stališ što nije naišlo na odobravanje u najvišim crkvenim i državnim krugovima. Iz tih razloga Ante Starčević počinje skromno raditi u Šramovoj odvetničkoj pisarni, dok svoj humani kapital ulaže u književnost i politiku: Piše u nekoliko listova, piše drame...

1861. izabran je za saborskog zastupnika u kotaru Hreljin-Grobnik i kao takav stiče prve političke pristaše u skupštini riječke županije. Na saborskim izborima 1865. Stranka prava dobiva više glasova nego što se očekivalo; sam Starčević izabran je u petom zagrebačkom izbornom kotaru. Izborima 1865. počinje epoha saborskog rada u kojoj dr. Ante Starčević nastoji oblikovati hrvatskog čovjeka sve do svoje smrti:

*"Da smo bili pametniji
Pa k tome da smo manje snili,
Više mudro pak radili
Sad bi cilju bili bliže."*

Dana 28. veljače 1896. oko tri sata u jutro umire tvorac moderne ideje o hrvatskoj državnosti, dr. Ante Starčević. Priredjen mu je sjajan sprovod na groblju u Šestinama a na grob postavljen gord spomenik, djelo Ivana Rendića.

U vrtlogu vremena

Poslije smrti posljednjeg hrvatskog vladara Zvonimira koji ne ostavi nasljednika, Hrvatska se dobrovoljno pridružuje ugarskoj kruni uz koju je tada već bila rodbinski vezana. Združena s Mađarima samo osobom kralja, Hrvatska se samostalno razvija i uživa u mirnom razdoblju svoje povijesti bez većih ratova. U 15. vijeku Turci sve više ugrožavaju Hrvatsku. Ni zajednička obrana ne donosi ploda. Hrvatske i mađarske

bojne pod vodstvom kralja Ludovika II (1516-1526) budu teško poražene u bitci na Mohačkom polju, kralj također pogiba. Pod prijetnjom silne turske sile koja je ugrozila sam opstanak Hrvatske, hrvatsko plemstvo 1527. slobodne volje (povijesnica nije zabilježila da bi ikoji vladar silom zavladao Hrvatskom; *nikad pobjeđeni, nikad pobjednici.*/V.Nazor) bira Ferdinanda Habsburškog za hrvatskog kralja. Ferdinand se obvezao poštovati i štiti povlastice Kraljevine Hrvatske, zatim obskrbljivati utvrde u njoj i svojim bojnama pomagati hrvatsku vojsku (od tih obećanja nije bilo velike koristi - što u nekoliko navrata spominje Starčević u svojim govorima). Iste godine međutim slavonsko plemstvo bira Zapolju za kralja. Tim izborom dolazi do raskola u hrvatskom plemstvu, sljede regionalni sukobi i rat.

Sljedećih tristo godina donijele su Hrvatskoj velike tegobe. Uz stalne turske napadaje postupno je nazadovala. Negdašnja Kraljevina Hrvatska bijaše svedena - zahvaljujući što Beču, što Pešti - na gomilu zasebnih, manjih regionalnih cjelina (Dalmacija, Slavonija, Vojna krajina s posebnim statusom . . .) koje su se do te mjere otudile jedna od druge da nije postojalo niti zajedničko pismo, niti književni govor, niti osjećaj za hrvatstvo. Hrvatsko plemstvo je razjedinjeno, sve aktivnosti oko ponovnog ujedinjenja hrvatskih zemalja ne uradaju plodom. Čak što više, kada 1848. u Europi izbija revolucija i ruši apsolutizam, hrvatska vojska na čelu s banom Josipom Jelačićem - koji je bez dvojbe bio nacionalno svjestan ali isto tako i vojnik odan caru - ulazi u Mađarsku i učvršćuje Monarhiju Habsburgovaca (naravno da se nikako ne smije osporiti povijesna uloga bana Josipa Jelačića u očuvanju Hrvatske od totalne mađarizacije, u pripajanju Međimurja Hrvatskoj i ujedinjenju hrvatskih kraljevina, ukidanju kmetstva . . .).

Unatoč tome od godine 1848. nedvojbenom snagom djeluje čar svega što je novo, što dolazi iz modernog svijeta, kao što su političke ideje i stečevine materijalne civilizacije, koje ih prate. Zapadnjački liberalizam otac je nastajućih hrvatskih političkih stranaka. Neminovno se mijenjaju društvene i ekonomske snage, njihovi nosioci, politički i kulturni problemi stižu nova značenja...

Dok Franjo Josip I. nastoji zadržati apsolutizam mijenjajući politiku:
"Pošto se veliki dio carevine usteže od skupnog

zakonodavnog poslovanja, odlučio sam stupiti na put sporazuma sa zakonitim zastupnicima istočnih zemalja carevine".

Na visokom brdu gdje se smjestio zagrebački gornji grad - Grič, sijelo je hrvatske vlasti, ali zajedničkog političkog stava nema. Zastupnici u hrvatskom saboru su međusobno podijeljeni između pristaša Beča i Pešte. S kim potpisati ugovore i na čiju štetu? Drugih opcija nema - ali, zar je doista tako? Što je sa hrvatskom koju zagovara Starčević?

Filozofsko obrazovanje, kojim je sam oblikovao svoju ličnost, učinilo je Antu Starčevića savršeno slobodnim u mislima i nazorima. Ništa ne sputava njegovo mišljenje, niti nameće društveni ili ekonomski obzir, on može biti potpuno neovisan u svojemu opredjeljenju. Starčević je slobodan mislilac-književnik koji ne traži za sebe nikakvu službu koja bi mu donijela materijalne koristi. Posve mu je opet tuđa žudnja za javnom službom ili položajem, koji bi mu donijeli društvenu čast ili ugled. Na svim područjima u kojima Starčević počinje djelovati, otkriva u svojim prvijencima snažnu ličnost, talenat iznad prosjeka: svagdje se javlja kao preteča. Starčević kaže:

"Ja ne razumijem što hoće oni koji vele da Kraljevina Hrvatska, pet stoljeća prkosivši Istoku i Zapadu, ne može sama o sebi neodvisna stajati"

Saborski rad se odvija unutar smjernica određenima iz Beča. Tako je nakon ponovnog konstituiranja 1865., sabor otvoren kraljevim reskriptom u kojem se poziva da prihvati listopadsku diplomu i veljački patent čijim bi se prihvaćanjem priznali zajednički interesi s Austrijom i time bi Hrvatska bila zemlja *"krunovine cesarske"*. U adresi većine koju je izradio dr. Rački prihvaća se načelno listopadska diploma u kojoj između ostalog stoji : *"... priznajemo i podupiremo potrebite uvjete, da se očuva i učvrsti jedinstvo monarhije"*. U Starčevićevim govorima protiv adrese nižu se argumenti povijesti, logike, no sabor ostaje kratkovidan. U svom možda najpoznatijem govoru Starčević 27. siječnja 1866. suzbija izvode adrese većine :

" U državah, u kojih zakon postoji, saborska adresa nije drugo nego osuda naroda o vldanju, biaše i ima državah srećnih bez ovoga ili onoga zakona nu nebiaše, nije srećne države, u kojoj se volja naroda gazi ili samo prezire. U tom pogledu kako je kod nas? Mi, gospodo, imamo zakone, koje sila gazi, a u životu kod nas neima zakona osim samovolje, neima političke stranke osim cela naroda i nekoliko čeljadi,

koja gleda da joj tudjinac u njezinoj domovini, njezina kruha zalogaj deli; kod nas neima javnog mnjenja osim vike i piskaranja ljudih što praodanih što na prodaju; kod nas neima težnje osim da se nevoljničtva ishodimo; jednom rečju, kod nas nema ništa osim pogažena zakona i osim sužanjstva... Što bi smo, dakle, sastavši se morali učiniti? Po mojem mnjenju, ništa drugo nego braniti ugovorna sveta prava samostalnosti naše domovine... Ne znam tko gradi ukaze, koji nam se šalju, nego siguran sam, da njegovo veličanstvo neima o naših javnih pravih nazore ni pojma, koji se u tih ukazih razvijaju.

Ja bih se morao pozvati na množinu tih pojamah i nazorah, pa bih morao tu množinu i pretresivati... Evo, gospodo, odmah na početku ukaza 2. studena 1865. stoji, da je njegovo veličanstvo, kao car austrijski, isto tako i kralj hrvatski, po milosti božjoj; i da mu je providnost poverila državu od narodah. U drugih obstojnosth ja bih to zamućao. Ja znam da se tako piše ne samo car Ruski, kojeg naprama Rusom nikakav ugovor ne veže, nego i dužd Mletački potpisivao se po milosti božjoj načelnik Mletakah; pa i tako znamo da onaj dužd, po milosti božjoj mogaše samo dihati, a to dok su mu Mletčani dopustili... Kako je u tom pogledu kod nas?

Mi znamo da imamo sveta prava, koja su silom pogažena, znamo da nikakva providnost, nikakva milost božja, Hrvatsku nikomu poverila, nego da otc naš, slobodnom voljom naroda iz prejasne obitelji Habsburgah izabraham svoje vladare; znamo da uvet svih izborah biaše taj: da mi izveršavamo dužnost podložnikah, a da naš kralj izveršava svoju dužnost, štujuč i obdržavajuć prava naše domovine. S toga, da bi ja bio državljani zemlje, koja naprama prestolju neima ugovorna prava, ja bi nad onimi rečmi ukaza plakao, pa bi se tešio onom istinom, da nepravedni vladari ostadoše koje bez glavah, koje bez prestoljeh, i da to sve biva po milosti božjoj; ja bih se tešio istinom da milost božja ostavlja vladare onaj čas, kada ih ostavi ljubav narodah, a ovo biva, dok vladari zanemare korist narodah...

Nego sin zemlje, u koju je despotizam uveden i uzdržava se proti njezinim najsvetiim pravom ugovornim, sin domovine, u kojoj samovolja s groba naše zakonite slobode i sreće tlači i ubija, ja, sin Hrvatske koja napram obitelji Habsburgah imao ona ista prava, koja ima Englezka napram svojoj vladajućoj obitelji, ja gospodo, u ovih obstojnosti, bez svetčana prosveda propusti one reči ukaza, smatram za isto što priznati da nas samovolja može šišati, derati, daviti našu domovinu pustošiti i robiti, kako se samovolji svidi, i da samo samovolja za to nije nama dužna računa ni odgovora dati. Tu neistinu, tu sablazan ja neću nikada priznati.

U ovom ukazu kaže se dalje, da ima nekakvih poslah državnih, koji da se jednako dotiču svih austrijskih zemaljah.

Kažite mi gospodo, koj je austrijski narod priznao te posle za svoje? koj je narod nas pozvao da te posle s njime zajednički rešavamo? koj je narod obrekao da će te posle rešavati duglje nego li ga budu stezati verige sužanjstva? Gospodo, bez obzira na pravnu ništenost, ja bih se stidio budi s kime, i dogovarati o tretjemu, bez da onaj tretji svoju slobodnu volju, svoju pred pravom valjanu izjavu o predmetu ugovaranja očituje... "

Nakon tog plamenog zagovaranja prava naroda, poziva da se to pravo ne smetne s uma, upozorenje da se o njegovoj sudbini ima stvoriti odluka, Starčević raspravljajući dalje o "inicijativi" - pitanju tko ima pravo zakone predlagati, je li sam narod, to će reći sabor, ili sam vladar ili zajedno i sabor i vladar, izriče misao da i najpotpuniji ustav bez inicijative ne vrijedi ništa, a najlošiji s inicijativom može se razviti i postati potpunim. Hrvati ne smiju tu inicijativu dati sebi oteti. I prikazavši slušateljima kao u reviji odnose Hrvata prema Habsburzima ističe kako se do sad Hrvatska pravno nikad nije odrekla toga prava inicijative, nije se odrekla svoga prava... Onda prelazi Starčević u najžešću svoju ofenzivu protiv Austrije, protiv njezine despocije, kojoj se saborska većina prijete podložiti:

"Gospodo... ja vam kažem, da izvan povesnice, izvan života, ništa ne priznajem za siguran, za stalan temelj politike. Ostali temelji, cerpljeni odkuda komu drago, po mojemu sudu, nisu, nemogu biti drugo nego pokušaji.

Gde se radi o naših glavah, tu je prosto svakomu pokušavati što mu je drago, nu gde se radi o pravih domovine, tu nije mesto pokušavanju, tu nije drugo nego deržati se sigurna temelja...

Austrija je vazda jedna te ista, ona niti se menjala niti se menja; ja vam kažem u ime povesnice, da se despocie nepopravljaju nego propadaju. Za pogibeli, svaki korak ove vlade zaudara po obseni, poslie pogibeli, svaki njezin korak bije po osveti. U pogibeli ona je janje umiljato, kojim možeš sve sto hoćeš; izvan pogibeli, postaje iz onog janjeta besan vukodlak, koji s reda davi sve što je pred njim, sve što može; i presatje daviti samo onda kada opazi da mora nekoga ostaviti da robuje i da joj šibre plaća. Dok je Austria izvan pogibeli, u njoj, gospodo, najteže onomu, tko joj je najviše dobra učinio...

Čujem i u ovoj dvorani, i izvan nje vapiti da je malo nas Hrvatah, da smo siromašni, da smo iztergani. To je istina. Nego tko je tomu svemu kriv, tko je učinio

nami sve to i tko nam to sve danas radi, tko drugi gospodo, osim same Austrie? Kada dakle vičete proti onoj nevolji Hrvatske, kad velite da istete leka proti njoj, pak se u supor prošlosti i sadašnjosti i tako još zauzimljete za Austriu, vi neradite drugo nego kažete: vuk je ovce klao i kolje, dakle treba vuka učiniti ovčarem...

Starčević, koji te godine nije pri najboljem zdravlju, svršava govor:

... Da Bog dao, gospodo, jer već ne mogu dihati, moram dovršiti kraju, da Bog dao ter osim mene nitko nerekao, a nedošlo vreme koje bi mi pravo dalo; nedošlo vreme kada ćete svi uviditi, da ste tim vašim zaključkom iz ove dvorane stupili u austrijsku pokrajinu na mesto da ste se povratili u kraljevinu Hrvatsku, još danas pred Bogom i pred narodi zakonito slobodnu i samostalnu...

Toga istoga dana kada je Starčević govorio zaključena je načelna rasprava o adresi a sutradan bilo je glasovanje; adresa je prihvaćena sa 140 glasova, protiv je bilo samo sedam glasova: Starčević, Akurti, Urpani, Barčić, Bolesavski, Kulmer i Vakanović. Ubrzo se prognoza Starčevićeva pokazala točnom: Hrvatska sve manje biva potrebna carskoj politici, olako se preko nje prelazi na dnevni red, hrvatski sabor se 25. svibnja 1867. raspušta, članovi sabora ojađeni i međusobno posvadani razilaze se. Jedini Starčević prima u proljeće 1867. izraz priznanja. Izkazaše mu ga sveučilišni građani, koji 28. ožujka 1867. predaše svoju adresu Starčeviću kao "hrvatskog prava zatočeniku".

Starčević u svom velikom djelu ne zaobilazi pitanja jezika, pitanja obrazovanja, pitanja baštine prošlosti, koju smatra jedinim spasom u očuvanju hrvatske samobitnosti; neumorno piše. Baština duha hrvatskih tradicija u Starčevića je jamačno najjače vidljiva u njegovim razmatranjima i pogledima o Bosni: "U Bosni žive strana našeg najčišćeg, najnepokvarenijeg naroda, koji lakše može biti bez nas, nego li mi bez njega. Za nas je njegov život znamenitiji nego li pariških proletera i njemačkih mudraca; njegovo je naravno stanje za nas korisnije i potrebitije, nego li zapadna civilizacija, koja smućuje pamet, truže srce i ubija nam život".

Iako je Starčević imao s tim u svezi (Bosnu je gledao izričito iz hrvatske perspektive) sasvim izradene ideje o reformama, koje bi propagirao u Bosni, stjecajem povjesnih okolnosti one nisu naišle na razumjevanje.

U srpnju 1871. Starčević izrađuje politički program "Naputak za pristaše stranke prava" u trideset točaka. Na kraju "Naputka za pristaše stranke prava" stoji dodatak:

"Ako u vreme vaših praunuka u ovom narodu bude petdeset muževah, osvedočenih o svetosti slobode i zauzetih za svoj narod - mi učinismo više nego li svi agitatori ikada učinili."

Poslije toga Starčević je manje više pasivan promatrač hrvatskog političkog zbivanja u kojem su Hrvati, zahvaljujući svojoj političkoj kratkovidnosti, "pioni na Austro-Ugarskoj šahovskoj ploči". Uvjeren da je već izvršio svoju misiju u životu hrvatskog naroda Starčević 1871. kaže:

"Ja sam svoje rekao, nijeste me poslušali, sad imate, ja perem ruke".

Oporuka Ante Starčevića

Starčević je prikovan za postelju, dani su mu izbrojeni, ne zaboravlja hrvatski narod, piše oporuku, u kojoj želi...

... da moje mrtvo tijelo bude pokopano u kostajničkom ili sisačkom groblju, nu doznava, da bi to bilo skopčano sa prevelikim troškom, ja želim mrtav sahranjen biti u kojem groblju oko Zagreba, samo ne u zagrebačkom...

... kod sprovođaja zabranjujem svaki sjaj, kao: glazbu, pjevanje, zvonjenje, vjence itd. ter se moje tijelo imade opraviti u prostu, nepomazanu drvenu škrinju, pa po jednom vrijednom duhovniku rimske crkve i po njezinom obredu zemlji predati...

... zabranjujem svaki spomenik i svaku javnu počast. Jer ako sam zaslužio živjeti u slatkoj uspomeni naroda hrvatskoga, ja sam si spomenik ostavio u mojemu životu i u djelih, a narod ima za koristnije tražiti...

... kada isplati dug, što na mojemu domu, ili ako bude moguće uz otplaćivanje duga toga, moj će rečeni baštinik (sinovac Starčevićev dr. Mile Starčević) imat isplatiti: društvu Ćirila i Metoda u Istri jednu tisuću forinti i društvu za iskapanje davnina u Kninu četrsto forinti, društvu za hrvatsku povijest u Splitu dvije stotine forinta. Ja ne poznajem hrvatsko društvo, koje bi zasluživalo i trebalo pripomoći kao ona tri...

Ante Marinčić

Izvori:

*Josip Horvat: Ante Starčević
Trpimir Macan: Povijest hrv. naroda*

Što očekujete od izbora u Hrvatskoj ?

Stanje u domovini bi se ukratko moglo ovako opisati: Hrvati su nezadovoljni. Nezadovoljni gospodarskim stanjem, nezadovoljni nemoralom, nepoštenjem i korupcijom, nezadovoljni zatrovanim odnosima među političarima, nezadovoljni ponašanjem svijeta prema Hrvatskoj. Hoće li skori izbori donijeti promjene i zaokret od neprekidnog pogoršavanja prema postupnom poboljšanju? Je li oporba dorasla velikoj zadaći rješavanja nagomilanih teškoća u slučaju preuzimanja vlasti? Hoće li oni koji se diče stvaranjem države konačno prihvatiti da je ta država stvorena za narod a ne za njih i tako moralno obnovljeni pokušati zadržati vlast?

Ivica Košak, 44 g., Dipl.ing.elektrotehnike

Izbori (i vladaj)

Dakako izbori su daleko više nego li igra riječi. Kao temeljna odluka demokratskog ustroja moraju se ozbiljno shvatiti. U prvom redu izbori nisu borba za vlast. U demokraciji se ne biraju vladari nego program društvenog i gospodarskog razvoja. Npr. za kaos u odlukama njemačke vlade izabrane 1998. postoji niz uzroka, no najveći je u nedostaku odgovarajućeg programa razvoja.

Prava uloga opozicije nije napad na odluke i osobe pozicije nego stalno ispravljanje vođenja društva, gospodarstva i države kroz obznanu poredbenih programa. Naprotiv tome stoji ponavljanje kritike u smislu "mi smo bolji i znamo više ali to vam nećemo otkriti ili pokazati prije nego što nas se izabere". Takva uloga oporbe je rušilačka i to je velika slabost svake demokracije. Razdoblje nakon izbora je uvijek i vrijeme prije sljedećih izbora. Izborni ciklusi su prilika za nove programe. Ponekad i nove ljude, ali ne smije se zaboraviti da narod i država ostaju vječno jedni te isti dapače

Božo Batarilo, 40 g., građevinski tehničar

Očekujem promjene na bolje! Trenutno stanje u Hrvatskoj gledajući na sva polja društvenog standarda nije dobro. Činjenica je da bogatiji postaju sve bogatiji a siromašni još siromašniji. Nije rijetkost da ljudi, pogotovo mladi, bez ikakve perspektive, pregaženi gospodarskim kaosom počinju koristiti razne droge ili idu još dalje okončavajući svoj život samoubojstvom... Dosadašnja vlast nije pridonijela tome da se stanje bitno promijeni. Iseljavanje obrazovanih ljudi u inozemstvo nije zaustavljeno - moglo bi se reći da je ono intenzivnije nego prije, dok se mjesta u državnim strukturama vlasti daju prema rodbinskoj vezi ili kumstvu, što ne služi nikome na

i s uvijek jednakim problemima. Zato nije pogrešno pogledati kako su krizna stanja rješavana u prošlosti. Jedan od pozitivnih primjera uspješnog vođenja državne politike nalazimo u posljednja dva stoljeća u danskoj Kraljevini. Nakon državnog bankrota koji je Kraljevina doživjela poslije rata s Engleskom 1813. god. jedino je proračun za školstvo povećan. Nakon protesta više ministara, danski kralj Christian VIII je uzvratilo: "Siromašni smo i jadni. Ako sada postanemo i bedasti, možemo se oprostiti od ideje postojati kao država." Ova poruka nailazi na višestruki odjek posebice u društvu bivših studenata hrvatskih sveučilišta, AMAC-u. Jer, bez obzira na politički profil nove vlade u Hrvatskoj, ako se novo hrvatsko političko vodstvo ne usmjeri na stvaranje osposobljenog stručnog kadra, prijeti nam gospodarski i kulturni kaos. Političke ovisnosti koje u takvom stanju mogu nastati imale su u prošlosti katastrofalne posljedice po naš narod i državu. A moja iskrena želja je da naučimo nešto iz povijesti, umjesto da ju ponavljamo.

čast a šteti Hrvatskoj. Nije ni začuđujuće što imamo takve političare koji kuju zakone tako da u prvoj liniji odgovaraju njihovim interesima a tek onda interesima cjelokupnog naroda ispaćenog ratom i neimaštinom.

Nije važno tko će pobijediti na izborima u Hrvatskoj. Važno je samo da izabrana vlast Hrvatskoj mudro odredi put u novo tisućljeće na zdravim temeljima nove politike uvodeći Hrvatsku u novi moralni preporod. Preporod, gdje neće novac činiti čovjeka i gdje će čast i humani kapital biti osnova i mjerilo hrvatskog političara.

Izabrana vlast trebala bi u prvom redu raditi na tome da građani Hrvatske ponovno steknu povjerenje u nju; dok u Hrvatskoj na vlast ne dođu časni i sposobni ljudi, Hrvatska neće ići naprijed -

a tako je sve bilo lijepo počelo!

Jozo Marinčić, 57 g., radnik

Hrvatska je stoljećima bila tlačena ne uživajući svoju slobodu. O slobodi se sanjalo, o slobodi se pjevalo:

"O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
dar u kom sva blaga višnji nam Bog je do,
uzroče istini od naše sve slave,
uresu jedini od ove Dubrave,
sva srebra, sva zlata, svi ljudski životi
ne mogu biti plata tvoj čistoj ljepoti!"

Ivan Gundulić

Sada kad je Hrvatska napokon krvavo izvojevala svoju slobodu i kad bi stvari trebale ići na bolje, napredka gotovo nema. Može se za to naravno kriviti i rat i Srbija i sve ostalo što je s tim

Drago Tropšek, 49 g., poduzetnik

Što očekujem od izbora u domovini? Prije svega da budu demokratski, poštenu, da se izaberu najbolji koji to po programu i po osobnim vrlinama zaslužuju, oni koji će svojim radom i poštenjem moći i znati pomoći u rješavanju nagomilanih problema, te da se njihovim dolaskom na vlast puno toga izmjeni. Ovi izbori bi trebali donijeti ne samo nastavak demokratskog uređenja nego i njegovo daljnje poboljšanje i usavršavanje, kako bi svi zajedno, ne samo vlast nego i oporba, mogli dati svoj doprinos za boljitak domovine. To se može ostvariti samo ako po obavljenim izborima svi prihvate nove uloge kako su im određene

Branko Višak, 52 g., strojobravar

Moja predodžba o tome što bi nam izbori trebali donijeti je vrlo jasna i može se sažeti u nekoliko rečenica. Očekujem pobjedu sadašnje oporbe na izborima i promjenu vlasti. Time će doći do

Branko Crnković, 62 g., bivši golman Dinama

Očekujem, kao uostalom i cijela dijaspora, da izbori prije svega budu poštenu i provedeni u najboljem redu. Od stranke (ili stranaka) koja izbornim ishodom dobije pravo sastavljanja nove vlade očekujem da bolje i uspješnije zastupa interese hrvatskog naroda, kako bi nas međunarodna zajednica počela uvažavati i prestala gurati u pozadinu, čak nas trpiti u neke regionalne

povezano ali činjenice opet govore da su se neke stvari mogle uraditi bolje. Mene osobno kod hrvatskog čovjeka smeta to što je on navikao da sve što dolazi od vrha smatra normalnim, strpljivo podnosi i misli da bolje ne može biti. Bolje može i te kako biti samo političarima treba dati do znanja da imaju vlast sve dok im se ona na izborima ne oduzme. Kad se ne budu birali oni koji su zlorabili svoj položaj, onda će i oni koji su mislili zlorabiti svoj položaj o tome prvo dobro promisliti. Uvijek se čuje: Šta ću ja sam sa svojim glasom postići? Kapljica, po kapljica pa more - rekao bi naš narod. Isto tako je i sa izborima: Glas, po glas - i Hrvatska ide drugim smjerom. Ja osobno vjerujem da će ovoga puta biti promjena i to na bolje; drugih opcija jednostavno nema.

voljom hrvatskih birača, pa ne bude dolazilo do međusobnog bacanja klipova pod noge, pokušaja kočenja, otpora i blokade, činova osvete itd. Svi se trebamo okrenuti našoj Hrvatskoj i izgraditi je kao modernu državu kako bi nam svima podjednako bilo bolje. Mi to možemo, ali trebamo i htjeti, jer ako se nastave nepomirljive političke razmirice, ako opet svatko tko drukčije misli odmah ne bude ništa valjao i ako osobne ambicije i bogaćenje i dalje budu važnije od državnog dobra, ne ćemo moći stati na kraj zlu poput korupcije i kriminala. Ustvari smo mi još daleko od demokratskog društva, ali ovim izborima nam se pruža prilika da odlučno krenemo tom cilju.

izražaja ciljevi kojima oporba već skoro deset godina teži i koje će dolaskom na vlast konačno moći početi ostvarivati. Vjerujem da će u tome imati uspjeha i tako opravdati povjerenje svih onih koji će joj dati svoj glas.

grupacije i prilaziti nam "grupno", "regionalno" umjesto kao suverenoj državi. Novo političko vodstvo mora Hrvatskoj u svijetu izboriti onaj ugled i položaj koji po povijesnoj, kulturnoj, gospodarskoj i zemljopisnoj pripadnosti i zaslužuje. To je bilo jedno od obećanja dano hrvatskom narodu pri osnutku hrvatske države, a čije će ispunjenje biti jedna od najvažnijih zadaća novoizabranih čelnika.

Pozovite nas, doći ćemo !

Godišnja skupština Hrvatskog svjetskog kongresa u Njemačkoj u Pfungstadt-u

Pozivnica HSKNj-a na godišnju skupštinu u Pfungstadt - zakazanu u subotu, 16 listopada ove jeseni, primljena je u predsjedništvu naše udruge s dvojakim osjećajima. S jedne strane smo sudjelovanjem željeli poduprijeti rad ovog hrvatskog krovnog saveza (kojeg je naša udruga članica od prvog dana) i pokazati koliko ga smatramo potrebnim, ali smo s druge strane morali sami sebi priznati da od godišnje skupštine malo očekujemo. Ta već i sam odabrani dan održavanja je bio znakovit primjer neučinkovitosti HSKNj-a u jednoj od osnovnih zadaća - usklađivanju rada udruga-članica. Naime istog tog 16. listopada i u isto vrijeme održavao se u Frankfurt-u, 30km dalje, sastanak ogranaka i kolektivnih članova Matice hrvatske na kojem je HKZ uz mnoge druge udruge iz rajnsko-majnskog područja svakako željela i trebala sudjelovati. No naše razočaranje dosadašnjim djelovanjem HSKNj-a osniva se jamačno na mnogim puno dubljim razlozima nego što je jedan pomalo nesretno odabrani dan za godišnju skupštinu. "Riječ" je o tome pisala u broju 20 (prosina 1998., članci: "Jedan dan u Köln-u" i "Bolja ikakva, nego nikakva?") a eto piše opet, jer je izvješće s godišnje skupštine dobra prilika za to i jer nam HSKNj (još uvijek) jako leži na srcu. Čitatelje pak unaprijed molimo za oprost zbog nekih manje-više neizbježnih ponavljanja.

Međutim prije nego što detaljnije raščlanimo naša neispunjena očekivanja, izvijestit ćemo o radu godišnje skupštine, jer nam se takav slijed čini razumljivijim. U predsjedništvu HKZ-a nije bilo

teško odrediti predstavnike za oba događaja - i godišnju skupštinu HSKNj-a u Pfungstadt-u i sastanak s Maticom hrvatskom u Frankfurtu, jer volje i želje za susretom i suradnjom s drugim hrvatskim udrugama nimalo ne manjka. U Pfungstadt su krenuli Juraj Štambuk i Ivo Andrijević. Na odlično pripremljenoj pozivnici je osim dnevnog reda i teksta predložene dopune statuta bio jasno prikazan i opisan put do mjesta održavanja godišnje skupštine, tako da smo vrlo lako našli dvoranu restorana "Dalmacija".

Dvorana je nažalost s 40-tak nazočnih bila vrlo slabo popunjena. To po našoj procjeni (točni podatci još nisu bili dostupni) znači da je u radu sudjelovalo oko 25 udruga. Na naš upit smo saznali da HSKNj trenutno okuplja 68 udruga-članica (računajući samo one koji redovno plaćaju pristojbe, inače ih "samo na papiru" ima znatno više). Jasno je da ni broj nazočnih ni ukupan broj članova nije zadovoljavajući. Od gostiju nas je osobito obradovala nazočnost gospodina Marina Sopte, državnog tajnika u Ministarstvu obnove, razvitka i iseljništva, zatim gospodina Ilije Lukanovića, generalnog poslanika RH u Stuttgart-u i hrvatskih časnika na školovanju u Njemačkoj. Predstavnik poslanstva RH u Frankfurtu, gospodin Dragutin Bernhard-Penić je došao kasnije.

G. Sopta je uz pozdrave iz domovine i želja za uspješnim radom nazočno izvjestio o potrebi razrade nacionalnog programa za što tješnje uključivanje iseljništva u tijekove razvoja u domovini s konačnim ciljem povratka što većeg broja njih. Bitno je da u razradi takvog programa sudjeluju i druga ministarstva kao na pr. unutrašnjih poslova, gospodarstva, zdravstva i slično (čime bi to postao vladin program - primjedba pisca). Nadalje je g. Sopta sa žaljenjem priznao pojave korupcije u domovini, ali je u njenoj opravdanoj osudi tražio cjelovit pogled na objektivne teškoće i više vremena za njeno suzbijanje. Pljesak nazočnih jasno je posvjedočio s koliko želje iseljništvo očekuje napredak u oba predmeta.

G. Lukanović je izrazio izvjesnu zabrinutost zbog malog broja nazočnih, ali je obećao daljnje pažljivo praćenje rada HSKNj-a radi stvaranja točnije predodžbe o sposobnostima i mogućnostima iseljenika u Njemačkoj. Od nas je tražio kao jednu od najvažnijih zadaća stvaranje poznatije slike o Hrvatskoj (na svim razinama - primjedba pisca).

Sljedilo je izvješće o jednogodišnjem radu predsjedništva. Predsjednik HSKNj-a g. Branko Marić je HSKNj nazvao "jednim od najustrojenijih nacionalnih saveza" i to potkrijepio uspjesima poput izdavanja hrvatskog adresara, otvaranja Hrvatskog informativnog centra, izdavanja biltena "Obavijesti" i stipendiranja za sada samo jednog studenta u domovini uz namjeru što skorijeg povećanja broja stipendista. Djelomičnim uspjehom može se smatrati rad s mladima s kojima je s jedne strane suradnja vrlo dobra, ali je s druge strane broj mladih koji surađuju vrlo ograničen. Dopredsjednik HSKNj-a g. Kerdić je pohvalno ocijenio cjelokupno predsjedništvo zbog visoke profesionalnosti spomenuvši i svoj udio u tome. G. Soptu je upozorio na činjenicu da među iseljenim Hrvatima ima više siromašnih nego što se službeno vjeruje i da se zasad u domovinu uglavnom vraćaju samo malobrojni poduzetnici. Daljnja izvješća su podnijeli g. Križić, tajnik, g. Kocijan, rizničar, g. Majić (o pomoći za bolnicu u Subotici) i g. Cernić (o uspjehu u izgladivanju razmirica s Udrugom hrvatskih ugostitelja iz NRW i Zborom hrvatskih liječnika, koje su privremeno bile zamrzle članstvo u HSKNj-u). Nakon svih izvješća nazočni su jednoglasno rasteretili predsjedništvo. Također je jednoglasno prihvaćena dopuna statuta, koju je razradio i pojasnio dopredsjednik g. Müller, a kojom je određen sudski postupak u slučaju neuspjeha rješavanja nesuglasica dogovorom.

Nakon prijepodnevnog dobro osmišljenog i provedenog tjeka godišnje skupštine s dosta vrijednih obavijesti i nakon stanke za objed, tijekom popodnevnog rada nije zadovoljio. Popodne je bilo predviđeno za izlaganja gostiju i predstavnika udruga, za raspravu i razgovor. Izlaganja su se međutim svela na dugi govor g. Bernhard-Penića o hrvatskim udrugama, ali samo športskim i to samo nogometnim, dok je kulturne udruge spomenuo jednom jedinom izrekom - ". . . kulturna djelatnost je u padu", a ostale niti jednom, nadalje na odgovor g. Sopte na primjedbu g. Kerdića o broju siromašnih iseljenika kao i prečeste odgovore

(repliciranje) na javljanja za riječ i to naravno odmah, bez čekanja na red. Za predstavnike udruga čije mišljenje bi svakom predsjedništvu moralo biti važnije od dugih repliciranja, je tako ostalo najmanje vremena. Uspio sam ipak dospjeti za govornicu i u najkraćim crtama reći zašto HSKNj po mišljenju predsjedništva HKZ-a nije ispunio očekivanja - . . . jer HSKNj ne djeluje kao krovna nego kao samostalna udruga, jer o onom što radi sam odlučuje bez ikakvog savjetovanja s udrugama-članicama, jer udruge članice rajnsko-majnskog područja (a ne vjerujemo da je u drugim područjima bolje) ničim ne osjećaju njegovo postojanje, jer nema regionalnog ustroja, usklađivanja djelatnosti, o zajedničkim projektima da i ne govorimo, jer je HSKNj - slikovito rečeno - poput stranke u kojoj djeluje samo vodstvo a rad u bazi ne postoji. I na te moje riječi je naravno odmah uslijedio odgovor bez čekanja da se dođe na red. Predsjednik Marić mi je sigurno u najboljoj namjeri odgovorio: "Dogovorite se, okupite se, pozovite nas i mi ćemo doći o svemu iscrpno porazgovarati!".

Ponuda je poštena, ali se naprosto zasniva na krivoj zamisli (viziji) o tome što bi trebao biti Hrvatski svjetski kongres. HSK je SREDSTVO kojim udruge u bitnim stvarima zajednički, pa time i puno snažnije nastupaju prema javnosti, SREDSTVO za dogovor i usklađivanje jednog dijela djelatnosti a u svrhu većih postignuća uz istodobnu uštedu snage i napora. HSK može biti samo toliko dobar koliko su dobre udruge-članice, a ako nije dovoljno dobar onda treba poboljšati prvo udruge. Ako HSK nema vremena čekati na poboljšanje udruga, ako krene naprijed a udruge ostavi za sobom, ako i bez udruga radi dobro i postiže uspjehe, onda uistinu djeluje kao naprosto još jedna udruga više, onda prestaje biti krovni savez, onda san o zajedničkom nastupu i zajedničkoj snazi ostaje samo san, jer onda ni nastup HSK-a nema veću moć doli jedne (možda) malo bolje udruge.

O poštenoj ponudi i poštenoj namjeri predsjedništva HSKNj-a ćemo ipak razmisliti iako izgleda da se ni o zamisli još nismo dogovorili. To će biti moguće tek druge godine, drugog tisućljeća, jer sve što je naša udruga ostvarila, ostvarila je zahvaljujući svojim članovima i prijateljima i zato predbožićno vrijeme želimo posvetiti njima i provesti s njima.

Ivo Andrijević

Ne treba za sve savjet !

Lijepo je pročitati savjet u kojem je pravilna uporaba riječi pojašnjena i razložena, pa ga onda i prihvatiti ne zbog vjerovanja nego zbog znanja i razumijevanja što je bolje i zašto je bolje. Ipak treba neke riječi prestati rabiti ne pitajući zašto, jer o njima dvojbe nema. Tako riječi "izviniti, izvinjenje" nema u jezičnim savjetima, jer u hrvatskom jeziku postoji samo "izvinuti, izvijati, svinuti, savijati" (nešto ravno primjenom sile pretvoriti u krivudavo). A kad mole za ispriku ili oprost Hrvati se ovako obraćaju: "ispričavam se zbog zabune, nereda... oprostite što smetam, kasnim...". Ima više

drugih mogućnosti pa umjesto "izvinite što kritiziram" možemo reći: "ne zamjerite na prigovoru". Pa to svi znamo?! Onda ubuduće bez pitanja prestanimo s "izvinjavanjem".

Slično je s prelijepim hrvatskim imenima mjeseci. Čemu trošiti riječi - "januar" možda razumije cijeli svijet, ali za nas Hrvate je to "siječanj", pa ako od davnine imamo hrvatska imena za mjesece, zašto bi ih sad zamijenili tuđicama? Poseban smo narod, posebnog jezika, kulture i povijesti, zašto ne i posebnih imena za mjesece?

Prisega, zakletva

Slično kao i u prethodnom primjeru imamo dvije hrvatske riječi koje u jednom slučaju imaju isto značenje ali u drugom različito, pa o toj razlici treba voditi računa.

Kad govorimo o svečanom činu potvrde svjedočenja istine, poštenih namjera, obećanja, jamčenja za samog sebe, onda to u hrvatskom jeziku označavamo rječju "prisega". U jugo-državi ju je potisnula "zakletva" tim lakše što to nije srbizam nego podjednako stara hrvatska riječ, ali joj je uporaba nešto ograničenija nego u srpskom. Za točnu oznaku gore opisanog svečanog čina u hrvatskoj jezičnoj tradiciji je "prisega" prevladala nad "zakletvom" i to ne samo u pravosuđu, nego i drugim prilikama očitovanja pred javnošću kao kod primanja u neku javnu službu, pristupanja udrugama ili slično.

Riječi "zakletva" i "zaklinjati (se)" rabićemo i dalje kao stare hrvatske, ali u širem značenju davanja ili traženja čvrstog obećanja u bilo kojoj prilici, bez svečanog javnog čina. Zato ćemo reći: "Zakleo se da će prestati pušiti... zaklinjali su ga da odustane... održao/prekršio je zakletvu danu roditeljima...". Ovdje "prisega" nikako ne bi odgovarala.

Poslanik i zastupnik

Slično nipošto nije isto! Istina je da i "poslanik" i "zastupnik" u svom djelovanju slijede interese nekog drugog, da su u službi nekog drugog. Velika je međutim razlika u stupnju samostalnosti njihovog djelovanja.

"Poslanik" je izvedenica riječi "poslati" i vrlo dobro označava što se od tako nazvane osobe očekuje, koje su njezine dužnosti, naime prenijeti poruku, donijeti odgovor, ali i složenije zadatke razjašnjavanja motrišta, otklanjanja nerazumijevanja, usklađivanja činova, pridobivanja podrške i slično. Poslanik međutim uvijek djeluje po točnim uputama i njegovo umijeće je postići unaprijed određen cilj. Samostalnost djelovanja se sastoji u odabiru postupka i načina postizanja cilja. Na primjer u diplomatskim predstavništvima djeluju poslanici jedne zemlje trajno poslani

na dužnost u drugu zemlju.

"Zastupnik" je također izvedenica i to riječi "zastupati" i isto tako dobro označava što tako nazvana osoba treba raditi. Zastupati nekoga više ne znači raditi po nečijim uputama, nego štititi i braniti nečije interese, djelovati tako da oni koje se zastupa od tog djelovanja imaju najveću moguću korist. Vrlo je velika kako samostalnost djelovanja, tako i određivanja ciljeva sukladno procjeni mogućnosti. U parlamentu jedne zemlje sjede zastupnici birača (a ne poslanici) koji na najbolji mogući način štite i brane interese onih koji su ih birali, samostalno procjenjujući moguće ciljeve i način njihovog ostvarenja.

Podrijetlo, porijeklo

Izbor između tih dviju riječi nije lak. Obje su hrvatske od davnih vremena a nastale su od korijena "rek" koji se jasno prepoznaje u glagolu "reći - ja rečem, rek-oh, rek-oše, rek-avši". Od istog korijena tzv. prijevojem (oznaka za određen razvoj u govoru) je nastala imenica "riječ", zatim i "po-rijet-lo" što bi označavalo "riječ o pripadnosti rodu, lozi, koljenu".

"Pod-rijet-lo" je nastalo u starom Dubrovniku daljnom promjenom korijena "rijet" u "rijet", a potpuno je istog značenja.

Prije konačnog izbora dodajmo sljedeće: korijen "rek" je staroslavenski, pa ga susrećemo u mnogim slavenskim jezicima, promjenu u "rijet" pak nalazimo samo i jedino u hrvatskom jeziku.

Od dvije valjane hrvatske riječi odabrat ćemo onu koja je samo hrvatska umjesto one koja je zajednička u više slavenskih jezika. Bolje je "podrijetlo" iako "porijeklo" nije pogrešno.

Pozornost, pažnja

Opet imamo dvije hrvatske riječi, ali je ovaj put izbor pri uporabi teži jer im značenja nisu sasvim ista. Kad želimo izraziti "usredotočenost, usmjerenost (na što)" onda je riječ "pozornost" bliža hrvatskoj tradiciji, pa ćemo radije reći "obratiti, skrenuti pozornost (na što)" nego "obratiti, skrenuti pažnju (na što)".

"Pažnja" ima međutim i jedno drugo važnije značenje, naime "obzir, susretljivost". Zato u izričajima "djeci je poklanjala puno pažnje . . . bio je vrlo pažljiv prema bolesniku" potpuno pravilno rabimo hrvatske riječi "pažnja, pažljiv".

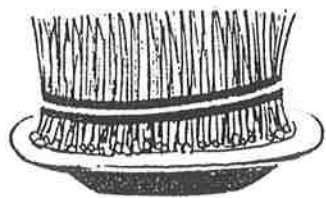
Predmetci "protu-" i "anti-"

Predmetak je rječica koja se stavlja na početak neke riječi pa tako zajedno tvore složenicu. Gore navedeni predmetci su istoznačni, ali je "protu-" hrvatski (u starijem hrvatskom "protivu") a "anti-" grčki, a oba daju složenici značenje nečega što je usmjereno protiv onoga što označava osnovna riječ ili suprotno osnovnoj riječi. Savjet za pravilnu uporabu je jednostavan: uz strane riječi (koje ne možemo zamijeniti hrvatskima) rabićemo "anti-"(anticiklona, antifašizam, antisemitski), a uz hrvatske "protu-" (protupravni, protunapad, protuprijedlog) Stoga recimo protudržavni a ne antidržavni, proturatni a ne antiratni. Jednu sam iznimku (zasada jedinu) ipak zamijetio: ne kaže se antireformacija nego protureformacija!

Priredio Ivo Andrijević

Izvor: Govorimo hrvatski, jezični savjeti

Hrvatski radio, Zagreb 1997.

Božić u Slavoniji

*Slavonijo zemljo plemenita,
ispletena zlatnim klasjem žita,
divojačkim copašima, rubinama
i šokačkim rukama.*

*Plemenitim vrancima, oranicama
i hrastovim šumama.*

Lijepa li si od vajdaka.

U proljeć, kad bujaš, voliš i cvjetaš.

*U ljeto, kad plodiš i uzdišeš
uzdasima žita i pjesmom ratara.*

U jesen, kada rađaš i daruješ.

*U zimi, kada sjetna miruješ,
moliš i tuguješ.*

*Kada čekaš svoj mir i radost,
svoj Božić.*

Kad čovjek malo duže pamti, sjećanja i uspomene vrlo često zakucaju na vrata smiraja i osame. Naročito u ove duge slavonske zimske večeri. Dozvolite mi da se na čas vratim u te dane mog djetinjstva kada se osobito osjećao ugođaj i iščekivanje Božića.

Ozračje Božića je započinjalo prvom zornicom, prvim danom Došašća, vremena iščekivanja i dolaska. Svaki od nas starijih barem jednom u ovom vremenu vratio se je u prošlost, u svoje zornice, u svoje iščekivanje i negdje u dubini srca zazvonili su praporci iz djetinjstva. Osjetili smo nešto lijepo i tajanstveno. Božić je pred vratima.

Slavonija miruje. Poslovi na poljima su već odavno gotovi. Zlatno zrnje u čardake sakupljeno, žito posijano, zimska brazda uzorana. Drva iz šume se pomalo izvoze i stajnjak na polja vozi. Kišni dani, hladnoća se malo pomalo uvlači pod kožu, valja se zimski opremiti. Djeca, snaše i bake rado su pohodili crkvu na zornice pjevajući pjesme predbožićnog vremena.

Krajem studenoga pa sve do kraja prosinca u Slavoniji se obavljaju dobro znana kolinja. Odabrani prasci koje dobar gazda još od Josipova

počinje toviti, krajem godine su pravi tovljenci spremni za pušnicu i ostavu. Kolinje je pravi događaj kada se oko posla nađu rođaci, susjedi, dobri prijatelji, svi raspoloženi da svatko svoj već dobro znani posao obavi. Šunke, vratovi, plečke i slanina će u rasol a kuleni, kobasice, švargli i krvavice u dim. Sve će to dobro doći da se bezbrižno i bogato proslave dani Božića i Nove godine, pa sve tako do Tri kralja.

Prvi nam je na vrata pokucao Sveti Nikola. Već od podne brižno se peru dječje cipelice, mažu kremom a u nuždi i lojem, pa onda glancaj i glancaj. Uz majčin i bakin blagoslov i večernju molitvu stavljaju se cipele u prozor. Rano ujutro još prije zornice cipelice pune smokava, karamela a i pokoja šećerna tablica sa sličicom zalutala. Orasi, lijepa jabuka i svakako ravna šiba ljeskovača - zlu ne trebalo, sve u prozoru u lijepo očišćenim cipelicama. Slažemo, prebrajamo, spremamo, jedemo i tako mislimo o svetom Nikoli, dobrom starom biskupu sa štapom, mitrom i dugačkom bradom. A svakako da smo i krampusa noćas čuli kako lancima mlatara.

U Slavoniji prosinački dani idu polako ali sigurno. I blatne ulice postale prohodne, smrzavica čini svoje. Prozorska okna išarana bijelom ledenom koprenom. Dani sve kraći a noći sve duže. U zimskim večerima u slavonskim kućama snaše tkaju šarene tepihe i platnene ponjave, bake prebiru krunice a muški priče razvezali o vremenu kako je nekad bilo, kako je rodilo, koliko se posijalo. Ponekad su i kartali uz dobro kuhano baranjsko ili feričanačko vino. U štednjacima vatra pucketa, vani sjeverac od Drave zalegao i uporan cvili. U smiraj dana negdje od gore od Mađarske i dalje, jata divljih gusaka navješćuju prve snjegove.

Božić je pred vratima. Slavonsko selo živi i sprema se za svoj veliki blagdan mira, radosti, veselja i božjeg blagoslova. Zima je ozbiljno obukla svoj kaput. Sokaci i šorovi, bašće i njive prošarani snježnim pahuljama koje sjeverac rasipa. Još ga nema dosta, najčešće krajem prosinca, o Božiću zapada.

Sveti Toma budi doma . . . kaže narod, nekoliko dana prije Božića snaše u pletenim korpicama nose jabuke, bijeli luk i sol na blagoslov.

I Badnjak je stigao, ispovijed smo obavili nekoliko dana prije. Posljednje pripreme i dan posta. Domaćice su napekle nekoliko vrsta kolača, kuću pospremile, čistu i novu opravu pripremile. Oprani tepisi prostrti, hladetina skuhana, plečka ili vratina pečena. Domaćin je vino nabavio, rakiju iz bureta izvadio, drva nacijepao i za marvu hranu za par dana spremio.

Badnja je večer. čudesan mir i tišina ruku pod ruku šeću slavonskim sokacima. Ni u birtiji više nikog nema. Tu i tamo pokoji lavež psa lutalice. U tim godinama najčešće je o Badnjaku sniježilo. Anđeli s neba suze radosnice su na zemlju prosipali, a one vrteći se postajale pahulje perjate, krpice čudesne što zabjeliše i pokriše zemlju u bjelinu jer Božić dolazi.

U slavonskom domu na svečano pokrutom stolu blagoslovljeno jelo, upaljena svijeća i svi ukućani stoje oko stola. Domaćin ulazi u kuću noseći pregršt slame, blagoslovljenu vodu, upaljenu svijeću ubodenu u zrnje žita, kukuruza, ječma i zobi. Unosi Božić u kuću, blagoslov i mir s molitvom na ustima koju svi prihvataju i mole - Oče naš, koji jesi . . .

Večeraju se jabuke, bijeli luk, sol i kruh, simboli posta, skromnosti i čistoće. Večera se nastavlja tijestom posutim orasima ili makom, a u bolja vremena dobar "fiš paprikaš" bude na stolu.

Djeca iščekuju svoj tren. Poslije večere i zajedničke molitve svi idu u veliku sobu gdje je anđeo donio bor i za svakoga poklon. Veselju nema kraja. Toplih čarapa, rukavica, košulja za svakog. Šareni bomboni, zlatni orasi, papirnati mjesec i zvjezdice i pokoja blještava kuglica stavljaju se na bor.

U kasne sate djeca će na počinak a stariji na Svetu misu polnoćku. Sokaci i ulice ožive, snijeg škripi pod nogama, prijatelji, poznanici i susjedi pozdravljaju jedni druge i svi idu na polnoćku. Crkva je uvijek u toj noći pretijesna, ali neka, i oni vani dio su Badnje večeri.

. . . Tiha noć, sveta noć, . . . milijuni ljudskih srdaca će zatreperiti i bezbroj očiju suzu pustiti. Svatko će tražiti u svetoj noći mir. Tišina će nježno

zagrliti Badnju noć i tako će zajedno svijetom pronositi mir i spokoj ljudskim srcima. Tiha noć, sveta noć, prekrasni sklad tonova prožet mirom i ljubavi neka zakuca na vrata i naših domova, naših obitelji, na vrata svakog ljudskog srca . . .

Poslije polnoćke ispred crkve, čestitke, stisak ruke, zagrljaj i želje za zdravlje mir i sreću. Svi smo jedno, svi smo u jednom, u ozračju mira i zadovoljstva.

Prvi dan Božića je dan čestitanja, posjećivanja rodbine, prijatelja i susjeda. Odrasli i mladi muškarci, sinovi i zetovi odlaze u čestitare, oni su poležaji. To je časna dužnost da se svojim najbližim ide u kuću čestitati Božić s pregrštom želja . . . da se konji ždrebe, krave tele, svinje prase, kokoši, patke, guske i pure legu, da rodi u polju pšenica bijelica i da u kući budu živa i zdrava dječica . . . Cijela pjesmica mora biti tečno izrečena a za uzvrat poležaj mora jesti pečenu kobasicu, piti dobro vino ili rakiju, pa do podne bude svašta.

Drugi dan je Sveti Stjepan pa idući Sveti Ivan a onda Silvestrovo i Nova godina. Blagdanski dani se nižu jedan do drugoga sve do Sveta tri kralja kada će momci obučeni u Gašpara, Melkiora i Baltazara proći slavonskim sokacima noseći zvijezdu pjevajući:

*. . . I ta svitla zvizda
se je ukazala,
Sveta tri kralja
na put pozvala . . .*

Slavonac odvajkada vjeran svom Bogu tako slavi svoj Božić, časti ga na svoj način dostojanstveno i ponizno čuvajući svoje običaje i svetinje.

Božić nam i ove godine ide u susret. Krenimo i mi njemu u susret. Zatražimo od malog Isusa tako često puta željeni mir u svojim dušama, a kada ga nađemo podijelimo ga sa svojim bližnjim. Jer Božić je dar, poklon, davanje, mir i zadovoljstvo. Očekivati radost, javljati veselje i sreću, osjećaj je zadovoljstva i punine duše, prelijepi ljudski osjećaj. Upravo u danima Božića jedni drugima javljamo radost, mir i sreću u svakidašnjim malim stvarima. To je toliko potrebno svakom čovjeku opterećenom teškim i neizvjesnim sutra.

Miroslav Černoga

Škola kao poduzetnik

Kraljevina Danska primila je "Bertelsmann nagradu" za napredan srednjoškolski program

"Dovoljno je zlo, ubaci Eduard, da se više ne uči za čitav život. Za naše pretke je bilo dovoljno držati se onoga što su primili u djetinstvu; mi danas moramo svakih pet godina sve iznova učiti kako ne bi izašli iz mode."

*Johan Wolfgang von Goethe
u Wahlverwandschaften*

Zainteresirana publika u Njemačkoj sa nevjericom prati uspjehe u školstvu svog malog sjevernog susjeda. Ne samo uspjeh i prestiž te male europske kraljevine nego i vlastiti fijasko često su predmet diskusija. Njemački pedagoški uspjesi već su godinama sve lošiji u međunarodnoj usporedbi. Fazu bolnog buđenja nakon što je prespavana cijela jedna generacija pedagoškog razvoja, zamjenjuje političko svaljivanje krivnje te traženje krivaca za vlastiti neuspjeh. Smanjeni proračun ministarstva za školstvo ne dozvoljava korjenite promjene. Lokomotiva europskog gospodarstva prijeti ostati bez strojovođa. Unatoč jasnim indicijama, javnost još uvijek nije svjesna opasnosti koja prijeti jednoj industrijskoj naciji ako ostane bez vodećeg kadra. U sljedećem razdoblju prijeti Njemačkoj nestašica desetaka tisuća inženjera i tehničkih stručnjaka. Činjenica je da u Njemačkoj 10% mladeži ne završava srednju školu. Kod pripadnika migrantskog stanovništva taj postotak je još veći, oko 30% djece stranaca ne završi srednjoškolsku izobrazbu. Potencijalna opasnost takve situacije na samo za Njemačku već i za matične zemlje stranih radnika je upozorenje na propust.

"Bertelsmann foundation" traži pozitivne primjere. Zaklada godišnje izabire jednu društveno relevantnu temu koja najbolje izražava "best practice". Stručne škole bile su ove godine na tapeti. Dvanaest regija ušlo je u uži izbor koji nije bio lak. U Portlandu, u američkoj državi Oregon prikazano je kako namjenska izobrazba privlači kapital. U pokrajini Bretagne, Francuska, ostvaruje se uspješna srednjoškolska nastava kojoj prethodi studija zahtjeva tržišta. U Danskoj je sve to

pronađeno u većoj mjeri pa i više od toga.

Danska kraljevina prošla je kroz prvu industrijsku modernizaciju bez ozbiljnih socijalno-političkih ogrebotina te je u tijeku modernizacija gospodarske proizvodnje. Preduvjet za to je odgovarajuće osposobljena radna snaga.

Dosadašnja najčvršća valuta industrijskog društva - know how - gubi prvo mjesto. Znanje je samo po sebi varijabilno. Nije dosta biti u trendu inovacija i znanja da bi se opstalo, mora se postati permanentno inovativan. Štoviše mora se znati odbaciti stara ili zastarjela saznanja. Komparativne prednosti dobre izobrazbe ne zanemaruju umjetnost i uglađeno ophođenje niti u tehničkim strukama (u ponekim regijama je danas uglađeno ophođenje u struci rezervirano samo za konobare).

Danski optimizam pozitivnog obrazovanja ima tradiciju. Nakon državnog bankrota koji je Kraljevina doživjela poslije rata s Engleskom 1813. god. jedino je budget za školstvo povećan. Nakon protesta više ministara, Danski kralj Christian VIII je uzvratilo: *"Siromašni smo i jadni. Ako sada postanemo i bedasti, možemo se oprostiti od ideje postojati kao država."*

Najnovija reforma danskog stručnog obrazovanja je započela 1989. Sa konsenzusom između poslodavaca i sindikata izglasana je kao zakon 1991. A već 1993 je u Danskoj nezaposlenost mladeži pala sa 13 na 4,2%, a to je jedna od najnižih zabilježenih stopa nezaposlenosti u Europi.

Zakon o pretvorbi srednjih stručnih škola pretvorio je školske ustanove u poduzeća. Ministarstvo školstva formulira kompetentne ciljeve, a ne nastavne planove. Škole su dužne same tražiti puteve kako da te ciljeve ostvare. Za redovne učenike osiguravaju se sredstva iz Ministarstva dok dobro posjećenu dopunsku nastavu plaća burza rada, gospodarstvo ili komune. Školsko vijeće satavljeno od predstavnika

političke zajednice, gospodarskih čimbenika i zaposlenih je suvereno u svom djelovanju. Ono postavlja upravitelja i zaključuje financijski plan. Prije je i u Danskoj odlučivalo Ministarstvo, a škole sprovodile odluke. Od 1991. škole same određuju što im je zadaća. Ministarstvo je u tom sustavu postalo klijent. Klijent koji u okviru svojih kompetencija izražava potrebu društvenog zahtjeva političkih zajednica na školstvo, ali je i klijent koji je prisiljen platiti naručenu robu. Škole postaju centri kod kojih je važnije naučiti učiti, osposobiti se za nove izazove koje tržište postavlja na radnu snagu. Učenici sklapaju ugovor u kojemu se definiraju ciljevi izobrazbe. Ugovor moraju poštivati obje strane. Radionice i laboratoriji u kojima vlada timski rad zamjenjuju učionice. 19% ugovora sklapaju odrasli polaznici koji u novom školskom sistemu vide mogućnost za napredak u karijeri.

Danski parlament razrađuje dopunu školskog zakona prema kojemu nakon 2001. više neće biti razreda. Oni će biti zamjenjeni modulima

nastavne građe. Učenici sami sastavljaju svoje module interdisciplinarnog karaktera. Primjena tehnike u ratarstvu ili umjetnosti kod uslužnih djelatnosti su primjeri nekonvencionalnih dodira. Niz škola pretvara se u OLC, Open Learning Center. U školskim halama nastaju odgojni pejzaži sa i po 200 kompjutorskih terminala na kojima grafičari pored strojara, početnici sa maturantima ali i universitetski studenti zajedno sjede, izmjenjuju informacije. Motto tekuće reforme u Danskoj glasi: od nastave ka izobrazbi. Učenje kao sredstvo, a ne kao cilj!

Ne mali broj učitelja u novim školskim centrima dolazi iz prakse, redovito sa dvogodišnjom pedagoškom izobrazbom, ali za učenike su to najbolji učitelji. Ljudi sa biografijom, nastavnici koji svoje znanje nisu stekli samo u aulama sveučilišta nego i na radnim mjestima. Možda je to završni motto danskog puta: stvarno učenje je rad na vlastitoj biografiji.

Ivica Košak

NOVE KNJIGE

Todesschrei aus Vernichtungslagern in Bosnien

Verlagsbuchhandlung Ulrike Šulek, Köln

Knjiga "Todesschreie aus Vernichtungslagern in Bosnien" tiskana je u listopadu 1999. u nakladničkoj kući Ulrike Šulek. Knjiga je istinita priča Mate Draguljića iz Kotor Varoša, koji je do rata živio i radio u školi u Kozarcu.

sudbinu. Nekim čudom ostao je živ. "Ne znam zašto", kaže, "možda da svjedočim istinu!?". Mato Draguljić danas s obitelji živi u Njemačkoj kao izbjeglica.

Knjiga je pisana lako razumljivim stilom i čita se u jednom dahu. Tiskana je na njemačkom jeziku, ima 173 stranice i stoji 28 DM uz dodatak poštarine.

(BA_n)

Ispovijest je to napaćenog čovjeka, grubo odvojenog od obitelji, zatočenog i zlostavljanog u srpskim logorima smrti. Bio je svjedok bezbrojnih bestijalnih mučenja i umorstava Hrvata i Muslimana s kojima je u logorima Keraterm, Omarska, Manjača, Batković, Knin i Kamenica gotovo godinu i pol dijelio istu

Knjiga se može naručiti kod:

Verlagsbuchhandlung Ulrike Šulek
Bonner Str. 360, 50968 Köln
Tel. 0221-3761346
Fax: 0221-343838

Vi imate problem....

Na godišnjem odmoru, svatovima ili krstítkama ste snimili (višesatni) video film. Ruku na srce, da li ste ikada odgledali cijeli film strpljivo do kraja?

Rodaci i poznanici izbjegavaju Vaša "premijerna" prikazivanja upravo zbog "maratonske" dužine i nedoradenosti filmova....

Mi imamo rješenje !!!

Iz Vašeg "maratonskog" filma ćemo izabrati najljepše scene, te montirati film koji zajedno sa naslovima neće trajati dulje od 30-40 minuta.

Tako priredeni film ćete rado pogledati više puta Vi i Vaši poznanici. Takav film možete s ponosom nekome i pokloniti !

Nazovite: Ing. Željko Žigrić Tel.: 0611/946 54 97

Handy: 0172/593 49 49

Snimanje i montaža video-filmova - Fotografija - Digitalna fotografija

HOTEL-RESTAURANT *Zum Fürstenberg*

INTERNATIONALE SPEZIALITÄTEN

Inh. Zdenka Tropsek
55413 Rheindiebach/Bacharach
Tel. 0 67 43 - 33 01

Warme Küche · Räumlichkeiten für alle Anlässe bis 50 Personen
Öffnungszeiten: täglich von 11,00-23,00 Uhr, - Kein Ruhetag

WEINBAU
Schloß Fürstenberg
INH. FAM. STELTER
55413 RHEINDIEBACH / BACHARACH
Tel. 0 67 43 - 24 48

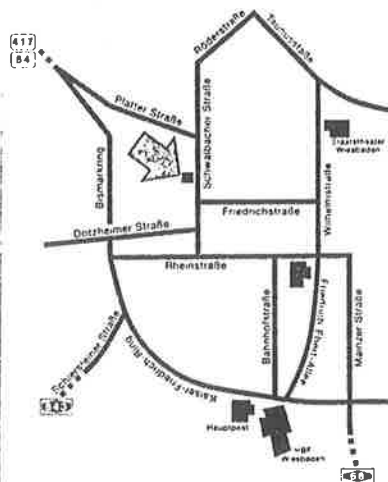
KELLERBESICHTIGUNG MIT WEINPROBE

WIR FREUEN UNS
AUF IHREN BESUCH !

RESTAURANT
Mauritius
Internationale Spezialitäten

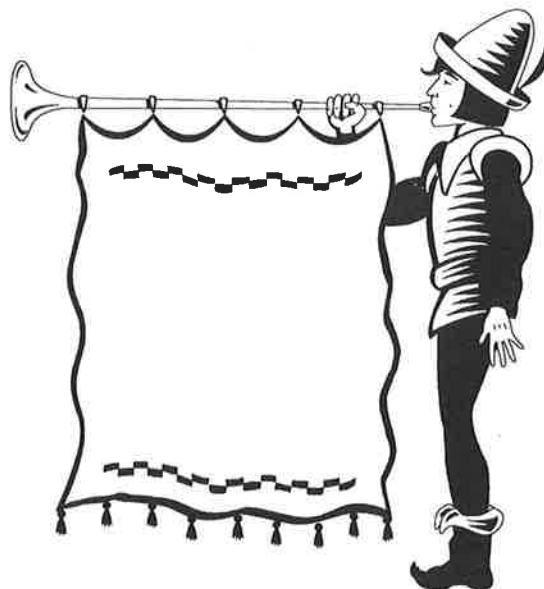
Inh. Fam. Bartulovic
Schwalbacher Str. 36
65183 Wiesbaden
Tel. (06 11) 40 88 33

So erreichen Sie uns:

Tägliche Öffnungszeiten:
11.30 bis 14.30 Uhr
18.00 bis 24.00 Uhr
- Montag Ruhetag -

OBAVIJESTI

1. - Hrvatski Božić -

11. prosinca 1999. u 19 sati, Maria Hilf - Saal, Keller Str.37, Wiesbaden.
Velika tradicionalna predbožićna večer Hrvatske kulturne zajednice
Wiesbaden.

2. - "Internationales Weihnachtsliedersingen -

13. prosinca 1999. od 17:30 do 18:45 sati,
Luisenplatzplatz, Wiesbaden.

3. - Radni sastanak predsjedništva i članova HKZ-a Wiesbaden -

17. prosinca 1999. u 19.30 sati, Friedrichstr. 24/I, Wiesbaden.
Sastanak je otvoren za sve članove i prijatelje HKZ-a.

4. - Proslava 10-te obljetnice osnutka HKZ-a Wiesbaden -

25. ožujka 2000. u 19 sati, Villa Clementine,
Frankfurter Str. 1 / Ecke Wilhelmstr., Wiesbaden.

5. - Folklorna skupina HKZ-a Wiesbaden -

Svaki četvrtak u 19 sati, u prostorijama Hrvatske župe,
Holsteinstr. 15, Wiesbaden.

6. - Kung Fu za djecu od 7 do 14 godina -

Svaki ponedjeljak od 16.30 do 18 sati, u sportskoj dvorani Anton Gruner
Schule, Lehrstr. 10, Wiesbaden.

7. - Kuglanje -

Svake treće subote u mjesecu od 19 do 22 sata, Kuglana
katoličke zajednice Maria Hilf, Keller Str. 37, Wiesbaden.

